

Jalostuksen tavoiteohjelma vuosiksi 2010–2013 Lyhytkarvainen mäyräkoira

Hyväksytty Suomen Mäyräkoiraliiton SML – Finska Taxklubben FTK ry:n
liittokokouksessa 9.8.2009
Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 27.10.2009

Sisällysluettelo

1 – Yhteenveto	3
2 – Rotu, sen historia ja olemus	5
2.1 Mäyräkoiran historia	5
2.1.1 Mäyräkoiran tulo Suomeen	6
2.2 Rotumääritelmä	7
2.3 Käyttötarkoitus	7
2.3.1 Koemuotojen kehityksestä	8
3 – Rotujärjestö	9
3.1. Suomen Mäyräkoiraliitto	9
3.2 Organisaatio	10
3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma	10
3.4 PEVISA	10
3.5. Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen	11
4 – Nykytilanne	12
4.1 Populaation koko ja rakenne	12
4.2 Käytetyimmät urokset	13
4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet	15
4.3.1 Luonne	15
4.3.2 Käyttöominaisuudet	16
4.3.3 Muut harrastuslajit	18
4.4 Terveys	18
4.4.1 Silmäsairaudet	18
4.4.2 Selkäongelmat	19
4.4.3 Epilepsia	19
4.4.4 Lisääntymiskyky	19
4.4.5 Tilanne ja suositukset muissa maissa	20
4.5 Ulkomuoto	20
4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten	21
4.5.1.1 Näyttelyt	21
4.5.1.2 Jalostustarkastukset	21
4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset	22
4.5.2 Koko- ja karvanlaatuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt	23
5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta	24
5.1 Populaatio ja sen tila	24
5.2 Luonne	24
5.3 Käyttöominaisuudet	24
5.4 Terveys	24
5.5 Ulkomuoto	24
6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat	24
6.1 Visio	24
6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat	24
6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne	24
6.2.2 Luonne	24
6.2.3 Käyttöominaisuudet	24
6.2.4 Terveys	25
6.2.5 Ulkomuoto	25
6.2.6 Yhteenveto rotujärjestön strategiasta	25
6.3 SWOT-analyysi	26
6.4 Riskien hallinta	27
6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi	28
7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta	28
8 – Lähteet	29
9 – Liitteet	
9.1 Rotumääritelmä	
9.2 Mäyräkoirien sairaudet	
9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje	
9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako	
9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen	
9.6 Jalostusohjesääntö	

1 – Yhteenveto

Mäyräkoirat kehitettiin keskiajalla nykyisen Saksan ja Itävallan alueella maan alla ja maan päällä tapahtuvaa metsästystä varten. Manner-Euroopassa kasvatetaan mäyräkoiria kolmena koko- ja kolmena karvanlaatumuunnoksena. Angloamerikkalaisessa maailmassa kokomuunnoksia on kaksi, alle viisikiloiset pienoismäyräkoirat ja yli viisikiloiset normaalikokoiset.

Alkumäyräkoira oli lyhytkarvainen. Muut karvanlaatumuunnokset kehitettiin siitä risteyttämällä viiriäiskoiran, terriereiden ja pinsereiden kanssa. Normaalikokoisia mäyräkoiria on käytetty ja käytetään yhä mäyrän ja muiden pienpetojen luolapyyntiin. Myös pienten hirvieläinten ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut suosiotaan.

Pienoismäyräkoirat kehitettiin normaalikokoisista kokoon perustuneella jalostusvalinnalla kaniinien ja maatilojen tuhoeläinten kolopyyntiin.

Suurin osa mäyräkoirista kokoon ja karvanlaatuun katsomatta toimii nykyisin seura- ja harrastuskoirina.

Mäyräkoirien kasvatus alkoi Suomessa järjestelmällisesti vasta sotien jälkeen. Rotujärjestö, *Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho rf*, perustettiin 1947. Nykyisin rotujärjestön nimi on *Suomen Mäyräkoiraliitto ry – Finska Taxklubben rf*. Sen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2007 jäseniä oli jo yli 3000.

Suomen Mäyräkoiraliittoon kuuluu 19 paikallisyhdistystä, jotka huolehtivat pääosin koe- ja näyttelytoiminnan pyörittämisestä. Liittokokous järjestetään kaksi kertaa vuodessa.

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on *Suomen Kennelliitto, SKL*, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique, FCI*. Rotujärjestö on maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin (WUT)* jäsen.

Lyhytkarvainen mäyräkoira on helppohoitoinen ja ihmisystävällinen perhekoira sekä monipuolinen metsästys- ja harrastuskoira. Se on Suomen toiseksi suosituin mäyräkoiramuunnos. Rodun suosio on kasvanut koko 2000-luvun ajan.

Viime vuosina on rekisteröity yli 200 pentua vuosittain. Vaikka rekisteröinnit ovat nousseet, jalostuspohjan laajentaminen on välttämätöntä jalostuksellisten karikoiden välttämiseksi.

Tavoitteena on pitää vuosina 2009–2013 populaation keskimääräinen sukusiitosprosentti 2,5 % tuntumassa ja vuosittainen tehollinen kannankoko yli 100:ssa.

Pitkällä tähtäyksellä elinkelpoinen jalostuspohja edellyttää, että jalostusmateriaalia – etenkin uroksia – käytetään mahdollisimman laajasti. Lyhytkarvaisten normaalikokoisten enimmäisjälkeläismäärää 66 pentua (= 5 % vuosien 2004–2008 rekisteröinneistä) ei saa ylittää. Vaihtoehtona on jälkeläisrajoitusten kirjaaminen PEVISA-ohjelmaan.

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran ystävälliseksi, tasapainoiseksi, sitkeäksi ja monipuoliseksi metsästyskoiraksi. Luonnetestatut ja luolakokeisiin osallistuneet lyhytkarvaiset mäyräkoirat ovat luonteeltaan rotumääritelmän mukaisia. Epätyypillisiä, pelokkaita yksilöitä löytyy kuitenkin jonkin verran.

Plussat & miinukset

+

- + kasvava suosio ja kanta
- + riittävä tehollinen kanta
- + alhainen keskimääräinen sukusiitosaste
- + hyvät luonteet
- + erittäin monipuoliset käyttöominaisuudet
- + hyvä ulkomuoto

–

- jalostukseen käytetään liian harvoja uroksia
- kannan kokoon nähden liian harvoja koiria selkäkuvataan
- cilia aberranta -silmäsairaus yleinen
- urosten koko kasvamassa liian suureksi

Tavoitteiksi 2010–2013

- **Urosten liikakäyttöä ja kasvattajien selkävausaktiivisuuden kehittymistä seurataan. Urosten jälkeläisten enimmäismääräksi asetetaan 66 pentua. Vuosittain selkäkuvataan vähintään kaksikymmentä (20) prosenttia vuotuisesta rekisteröintimäärästä sisältäen kaikki jalostukseen käytettävät kotimaiset koirat. Jos toivottavaa kehitystä ei tapahdu, esitetään urosten jälkeläisrajoituksia ja selkäkuvauksia PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.**
- **Urosten keskiarvopainon pudottaminen alle 10 kiloon**
- **Luolakoirien taipumuskokeissa käyvien osuus rekisteröidyistä säilyy 17–18 %:ssa**

Epätyypillisen luonteen yleistymisen estämiseen tulee panostaa. Kasvattajia kannustetaan osallistumaan koirineen käyttökokeisiin sekä valitsemaan jalostukseen ainoastaan rohkeita ja ihmisystävällisiä yksilöitä. Rotujärjestö pyrkii keräämään tietoa luonteissa tapahtuvasta kehityksestä tehostetusti vuosina 2009–2013.

Lyhytkarvainen mäyräkoira on metsästysominaisuuksiltaan muunnoksista monipuolisin. Noin 20 prosenttia rekisteröidyistä koirista osallistuu käyttökokeisiin ja 60–70 prosentilla jalostuskoirista on koetulos. Koeaktiivisuus on kuitenkin laskussa, ja painopiste on siirtymässä luolakoirien taipumuskokeista mäyräkoirien ajokokeisiin. Epäsuotuisan kehityksen pysäyttämiseksi koiranomistajia ja kasvattajia kannustetaan käymään koirineen kokeissa ja tuomaan jalostuskäyttöön koiria, joilla on vahva ja monipuolinen käyttötausta.

Pitkäikäisten koirien maineesta huolimatta mäyräkoirilla on monia koirien yleisiä sairauksia ja oma nimikkosairautensa, selkärangan välilevytyrystä aiheutuva "mäyräkoirahalvaus". Noin joka viidennen mäyräkoiran selän arvioidaan oireilevan jossakin elämänvaiheessa.

Lyhytkarvaisten mäyräkoirien suurin terveysongelma on välilevytyrä. Vuosina 1993–2007 on röntgenkuvattu

n. 220 koiran selkärangat. Osallistuminen rotujärjestön selkäkuvauksiin perustuvaan välielvytyrän vastustamisohjelmaan on toistaiseksi ollut liian vähäistä luotettavien jalostuksellisten johtopäätösten tekemiseksi. Rotujärjestö kannustaa koiranomistajia osallistumaan selkäkuvauksiin ja osallistuu terveystalkoisiin tukemalla selkäkuvauksia taloudellisesti. Rotujärjestö suosittelee tarkkaa harkintaa vaikeimmin kalkkeutuneiden jalostuskäytössä.

Mikäli selkäkuvauksien määrät jäävät kannustetoimista huolimatta vähäisiksi, esitetään selkäkuvauksien viemistä PEVISA-ohjelmaan 2014 alkaen.

Suomalaisen lyhytkarvaisen mäyräkoiran tyyppi on erinomainen. Lähes puolet kaikkien ikäluokkien koirista käy koiranäyttelyissä ja nuorimmissa ikäluokissa kolme neljästä saa arvosanan *erittäin hyvä (EH)* tai *erinomainen (ERI)*. Urosten koko on kuitenkin kipuamassa liian suureksi. Nuorimman, vuosina 2003–2007 rekisteröidyn

ikäluokan jalostustarkastettujen urosten painon keskiarvo on 10,5 kg eli selvästi yli rotumääritelmän säätämän "noin 9 kg". Koon pienentämiseksi olisi aloitettava koirien punnitseminen koiranäyttelyissä ja painon tulisi vaikuttaa laatuarvosteluun. Arvosanaa *erinomainen (ERI)* tulisi tarkkaan harkita yli 10 kiloa painavien koirien kohdalla.

Jalostustoimikunta pyrkii terveysasioissa avoimempaan tiedonvaihtoon kasvattajien kanssa ja kehittää terveys- ja lisääntymistietojen keräämistä sekä tietokantojen ylläpitoa internetiä hyödyntäen.

Mäyräkoiran vahvuus on yhdeksässä erinäköisessä ja -kokoisessa muunnoksessa sekä monipuolisissa käyttöominaisuuksissa. Jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteena on säilyttää mäyräkoiran kaikki muunnokset elinvoimaisina, kestävinä ja suosittuina seura- ja harrastuskoirina.

2 – Rotu, sen historia ja olemus

2.1 Mäyräkoiran historia

Mäyräkoiran alkuperästä ei ole olemassa varmaa tietoa, mutta kylläkin useita teorioita. Arkeologisten löydösten perusteella lyhytraajaisia koiria on esiintynyt mm. nykyisen Egyptin sekä Perun ja Meksikon alueella jo 6000 vuotta sitten. Nämä koirat ovat todennäköisesti olleet vinttikoiratyypisten metsästyskoirien lyhytraajaisia, *kondrodystrofia*, muotoja.

Ajanlaskumme alun tienoilla, 100- ja 200-luvuilla Germaniassa, nykyisen Etelä-Saksan ja Itävallan alueella tiedetään esiintyneen koiria, jotka ovat arkeologisten löydösten perusteella muistuttaneet suuresti mäyräkoiria. Lyhytraajaiset koirat ovat todennäköisesti syntyneet mutaation tuloksena seudun pitkäraajaisista ajokoirista. Näitä ajokoiria pidetään mäyräkoiran esi-isinä ja Saksaa mäyräkoiran kotimaana. Siellä rotu sai tunnusomaisen muotonsa ja sieltä se levisi muualle maailmaan.

Saksasta muualle Eurooppaan levinnyt mäyräkoirakanta on pysynyt näihin päiviin saakka tyybiltään ja käyttöominaisuuksiltaan pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Englantiin ja sieltä edelleen Australiaan sekä muihin brittiläisen imperiumin jäsenmaihin ja Pohjois-Amerikkaan levinneestä mäyräkoirasta sen sijaan on kehittynyt suurikokoinen ja raskas seurakoira.

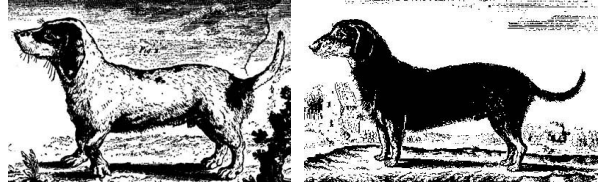
Kolme karvanlaatua, kolme kokoa

Kysymys kolmen eri karvanlaadun alkuperästä on vaikeampi. Ei tiedetä, ovatko kaikki kolme karvanlaatua kehittyneet mutaation kautta alkumäyräkoirasta, vai onko muut karvanlaadut kehitetty roturisteytysten avulla alkuperäisestä, lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta. Se tiedetään, että mäyräkoiran kehittämisen myöhäisemmissä vaiheissa roturisteytyksiä tehtiin runsaasti.

Du Fouilloux ja *Buffon* kuvaavat 1500-luvulla teoksissaan *La Venerie* ja *Histoire Naturelle* metsästystä koirien avulla. Kirjoissa kuvataan pienpetojen pyyntiä maanalaisiin luoliin tunkeutuvien koirien avulla.

Nämä koirat ovat mäyräkoirien esi-isiä. Mäyräkoiria käytettiin tuolloin, kuten nykyäänkin, sekä maan alla, että maan päällä tapahtuvaan metsästyksen.

Aikakauden kirjallisuudessa mainitaan kaksi mäyräkoiramuunnosta, käyräraajainen ja suurempiraajainen. **Lyhytkarvaisen** alkumäyräkoiran karva oli nykyaikaista lyhyttä karvaa karkeampaa, pidempää ja tuuheampaa. **Pitkäkarvainen** mäyräkoira on rotuna vanhempi kuin yleensä otaksutaan. Keski-Saksassa *Anhalt-Dessaun hovissa* tiedetään eläneen jo 1700-luvulla hyvin riistaverinen sukulaanuskea ja musta-punainen pitkäkarvainen mäyräkoirakanta.

Suurimmat rakenteelliset puutteet, köyry selkä ja käyrät eturaajat, jalostettiin määrätietoisella työllä pois lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta Saksassa 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa ja värit vakiintuivat.

Myös **karkeakarvainen** mäyräkoira sai vakiintuneen muotonsa 1800-luvulla ja 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Sen luomiseen ja parantelemiseen jouduttiin käyttämään ainakin dandiedinmontinterrieriä ja paikallisia pinsereitä. Ehkä karkeakarvainen mäyräkoira sai niiltä tyyppillisen riistanvärinsä. Snautseri-, pinseri- ja terrieristeytyksistä peräisin olevien vieraiden piirteiden poistamiseksi on karkeakarvaisen mäyräkoiran jalostuksessa myöhemmin käytetty runsaasti lyhytkarvaisia mäyräkoiria. Lyhytkarvaiset mäyräkoirat liittyvät kiinteästi myös pitkäkarvaisen mäyräkoiran jalostuksen historiaan. Monet modernit pitkäkarvaiset suvut ovat saaneet Saksassa alkunsa lyhytkarvaisista vanhemmista.

Ensimmäinen epävirallinen rotumääritelmä julkaistiin vuonna 1879 ja vuonna 1888 perustettiin Saksan ensimmäinen mäyräkoirajärjestö, Berliiniin mäyräkoiraklubi. Vuonna 1890 ilmestyi ensimmäinen kantakirja, *Teckelstambuch*. Kantakirjaan pääsi 386 lyhytkarvaista, 3 karkeakarvaista ja 3 pitkäkarvaista mäyräkoiraa.

Ajatus pienikokoisten mäyräkoirien kehittämisestä kaniinimetsästykseen ja maatilojen jyrksijöiden hävittämiseen syntyi Saksassa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. **Kaniinimäyräkoiraa** tavoiteltaessa syntyi kuitenkin myös yksilöitä, jotka olivat normaalikokoisia mäyräkoiria pienempiä mutta kaniinimäyräkoiria suurempia. Oli siis nimittävä vielä yksi kokoryhmä, **kääpiömäyräkoirat**.

Ensimmäiset kantakirjatut pienoismäyräkoirat löytyvät omana ryhmänä vuoden 1902 kantakirjasta. Kaikki yhdeksän koira olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneitä. Todennäköisesti pienikokoisia mäyräkoiria oli kuitenkin ollut olemassa jo aiemmin.

Jalostuksessa käytettiin aluksi apuna kääpiökoiraris- teytyksiä, jotka kuitenkin pilasivat ulkomuodon ja hävit- tivät metsästysominaisuudet. Niinpä palattiin koon perus- teella tapahtuvan jalostusvalinnan tielle. Sitkeällä työllä saatiin Saksassa luotua korkealaatuiset kääpiö- ja kaniinimäyräkoirakannat, mutta kasvatustyön ydinalue jäi toisen maailmansodan jälkeen rautaesiripun taakse. Niin- pä pienoismäyräkoirien kasvatus jouduttiin aloittamaan Länsi-Saksassa likipitään alusta.

Mäyräkoirien saksalaistausta aiheutti rodulle ja sen kasvatukselle harmia ja aliarvostusta kummankin maailmansodan jälkeen angloamerikkalaisessa maailmassa.

Manner-Euroopassa mäyräkoirat jaetaan karvan- laadun ja koon perusteella yhdeksään muunnokseen. Iso-Britanniassa ja USA:ssa ne jaetaan karvanlaadun perus- teella kolmeen ryhmään mutta koon perusteella ainoastaan kahteen, normaalikokoisiin ja pienoismäyräkoiriin (Miniature Dachshund). FCI-maissa pienoismäyräkoiran määrittää enintään 35 sentin rinnanympäry, angloamerikkalaisissa rotumääritelmässä rajana on enintään viiden kilon paino.

Eri karvanlaatuisten suosio vaihtelee eri maailmankol- kissa. Karkeakarvainen mäyräkoira on suosituin Saksassa, osassa Manner-Eurooppaa ja Pohjoismaissa, mutta jää lyhytkarvaisen mäyräkoiran jälkeen mm. angloamerik- kalaisessa maailmassa. Normaalikokoiset mäyräkoirat ovat pienoismäyräkoiria suosittuimpia, joskin mm. Suomessa ja Ruotsissa pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat ovat viime vuosina ohittaneet normaalikokoiset pitkäkarvaiset rekisteröintien määrässä.

2.1.1 Mäyräkoirien tulo Suomeen

Saksalainen mäyräkoirakanta koostui 1800- ja 1900-luvun taitteessa pääasiassa lyhytkarvaisista mäyräkoirista. Niinpä ensimmäiset tuonnit olivat pääosin lyhytkarvaisia, mutta myös muutamia karkeakarvaisia mäyräkoiria tuotiin. Tuonnit jäivät aluksi vähäisiksi, sillä 1900-luvun alkupuoliskon kuohuvat vuosikymmenet eivät olleet otollista aikaa rotukoirien kasvatukselle.

Lyhytkarvaisten ja karkeakarvaisten mäyräkoirien tuonti pääsi todelliseen vauhtiin vasta sotien jälkeen 1940-luvulla. Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla.

Vaikka ensimmäiset Suomeen tuodut lyhytkarvaiset mäyräkoirat olivat varsin korkealaatuisia, ei mäyräkoira- harrastus saanut tuulta purjeisiinsa vaan hiipui. 1920-luvulla herrat **af Forselles** ja **Rosenlew** toivat Suomeen Ruotsista **Lichtenstein**- ja **Sippolas**-kennelleissä syntynei-

tä koiria, jotka loivat pohjan vanhimmalle mäyräkoira- kannallemme.

Maineikas ruotsalainen lyhytkarvainen jalostusmator- di, **Ch Jägar Tipp**, on vaikuttanut merkittävästi poikan- sa **Ch Murre af Dinglevikin** sekä pojanpoikiensa **Sippolas Fridmanin** ja **Ch Tito II av Klockbergan** kautta suomalaisen lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostukseen. Näiden kolmen tuontiuuroksen avulla luotiin lyhyessä ajassa korkealaatuinen lyhytkarvainen mäyräkoirakanta. Urokset löytyvät yhä poikiensa ja tyttäriensä kautta kaikkien merkittävien suomalaisten lyhytkarvakenneleiden koirien sukutauluista.

Myös karkeakarvaisen mäyräkoiran kasvatus pääsi toden teolla vauhtiin Suomessa vasta sotien jälkeen, vaikka 1900-luvun alkuvuosikymmenien aikana oli Sak- sasta ja Ruotsista tuotukin yksittäisiä koiria. Vuonna 1941 Ruotsista tuotu **Ch Sippolas Mizi** vaikuttaa vieläkin monissa karkeakarvaisissa suvuissa. **Sippolas Mizi** löytyy **Greta Krogiuksen** varhaisen **av Fata Morgana** - kennelin koirien takaa.

Suomen Mäyräkoiraliiton monivuotinen puheenjohta- ja **G.W. Hackman** tuotti Suomeen 1940- ja 1950-lukujen taitteessa Ruotsista kolme karkeakarvaista **Sippolas**-koiraa ja Saksasta laikullisen lyhytkarvaisen **Nira vom Tigerparkin**. Hackmanin **av Hackstam**-koirat pol- veutuvat näistä tuonneista.

Lauri Vuolasvirran **Lalles**-kennelin karkeakarvais- ten mäyräkoirien taustalta taas löytyvät ruotsalaisen **Eckes**-kennelin kasvatit. Suomen Kennelliiton kasvattajille myöntämä Vuolasvirta-palkinto on nimetty hänen mukaansa.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset mäyräkoirat tuotiin Suo- meen Saksasta ja Ruotsista 1950-luvulla. **C. H. Clatt** toi Saksasta **Ch Käte von Heidewinterin**. Siitä tuli hänen **vom Heidelbockel** -kennelinsä kantanarttu. 1960-luvulla tuotiin Saksasta merkittävät urokset **Vino von Behringen** ja **Jockel von der Rassebank** sekä Ruotsista narttu **Örn- bergets Sabina**. Mustapunaisesta **Sabinasta** tuli **Groggens**-kennelin kantanarttu ja Saksasta tuodusta **Finchen von der Birkestä Muviro**-kennelin kantanarttu. Ruotsista tuotiin narttu **Papita av G-stam**, jonka musta-punaisesta tyttärestä **Groggens Brandy Daisystä** tuli **Zekiwa**- kennelin pitkäkarvaisten mäyräkoirien kantaemo.

Pienoismäyräkoirat ovat saaneet Suomessa jalansijaa huomattavasti myöhemmin kuin normaalikokoiset mäyräkoirat. Pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien tuonti käynnistyi 1950-luvulla mutta lyhytkarvaisten ja karkea- karvaisten vasta 1970-luvulla.

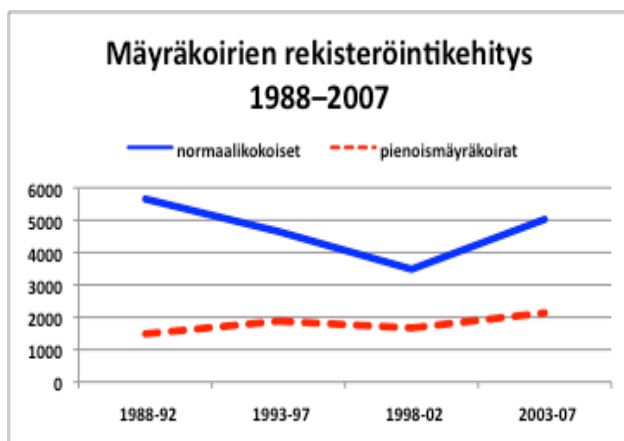
Pienoismäyräkoirakantamme ovat saaneet alkunsa kahdella tavalla: maahan tuoduista pienoismäyräkoirista ja normaalikokoisista vanhemmista syntyneistä pieniko- koisista mäyräkoirista. Alkuaikojen kasvatusta leimasivat kantojen kaudesta johtuvat karvanlaatu- ja kokomuun- nosristeytykset.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset kääpiömäyräkoirat tuotiin Suomeen 1950-luvulla. **Erkki Pihlaja** toi Saksasta **Fidolin von der Opalanan** ja **Jenny von der Rasselbanden**, joista tuli **Metsämiehen**-kennelin kantakoiria. 1960-luvulla Pihlaja toi Saksasta vielä pitkäkarvaiset kaniini- urokset **Prinz vom Wall'n** ja **Struppi v Hexenwegin**. **Zidy Munsterhielm-Ehnberg** toi vuonna 1966 Ruotsista nar- tun **Blähättans Kirisit**. Näistä tuonneista tuli **Zekiwa**- kennelin pitkäkarvaisten kääpiömäyräkoirien perusta.

Lyhytkarvaisten kääpiömäyräkoirien kasvatus sai meillä alkunsa 1970-luvulla kolmesta Hollannista tuodu-

sta *van de Zeven Bergjes* -kennelin nartusta ja Ruotsista tuodusta pitkäkarvaisen *Struppi von Hexenvegin* pojasta *Ekhorst Gunnesta*. Kasvatustyö hiipui tuolloin kannan kirjavuuden ja pienuuden aiheuttamiin ongelmiin. Uudelleen se pääsi vauhtiin, kun *Boidis*-kennelin normaalikokoisen *Boidis Rosinan* pentueisiin alkoi syntyä kääpiökokoisia yksilöitä.

Karkeakarvaisten kääpiömääräkoirien kasvatusta alkoi suuremmassa mittakaavassa 1970-luvulla. **Marja Nuotion Malec**-kennelin karkeakarvaisten kääpiöiden kantaemo oli Ruotsista tuodun normaalikokoisen *Sports Extremen* tytär *Malec Dreija*. **Lempi ja Kari Toivosen von der Nutzen** -kennelin kasvatustyön pohjana taas olivat normaalikokoisista vanhemmista syntyneet kääpiökokoiset määräkoirat ja karvanlaaturisteitykset. Muotovalio *April von der Nutzen* sai Hollannissa syntyneen, Ruotsiin viedyn uroksen *FIN & N MVA Ivanhoe van de Molenbeemdin* kanssa voitokkaan *Mirabella von der Nutzenin*. *Ivanhoe van de Molenbeemd* on vaikuttanut voimakkaasti suomalaisen karkeakarvaisen kääpiömääräkoiran jalostukseen.

Lyhytkarvaisen määräkoiran jalostus on perustunut melko kapealle skandinaaviselle pohjalle. Toivottuja ominaisuuksia on vakiinnutettu sukusiitosta käyttäen etenkin 1960- ja 1970-luvulla ajalle tyypillisellä tavalla. Sen ansiosta meillä on ollut 1960-luvulta 1980-luvulle harvinaisen tasainen, korkealuokkainen ja metsästysominaisuuksiltaan monipuolinen lyhytkarvainen määräkoirakanta. 1980-luvulla oli edessä kuitenkin ulkomuodollinen taantuma, jota ylikäyttöä välttämällä saatiin paikattua muutamalla tuontikoiralla, etenkin englantilaisperäisellä nartulla *Matzell Megoralla*. Sen 34 jälkeläistä – kärkinimenä uros *Mimerkin Copyright* – loivat tavaltaan kokonaan uuden sukuhaaran.

2000-luvulla lyhytkarvaisen määräkoiran suosio on kasvanut. Käyttöominaisuudet ovat edelleen monipuoliset ja vahvat. Englantilais- ja amerikkalais-taustaisten koirien tuonti on vilkastunut 2000-luvulla. Monet lyhytkarvaisen määräkoiran vähäiset ulkomuodolliset puutteet ovat korjaantuneet, mutta uhkana on metsästysominaisuuksien taantuminen.

2.2 Rotumääritelmä

Ensimmäinen virallinen rotumääritelmä julkaistiin Saksassa 1889. Sen jälkeen rotumääritelmä on säilynyt pitkään lähes samanlaisena. Nykyinen rotumääritelmä on liitteessä 1.

FCI:n 1964 ja SKL:n 1978 hyväksymässä rotu-määritelmässä, kuten sen edeltäjissäkään, ei puututtu tiukasti määräkoiran mittasuhteisiin. Rotumääritelmää tulkinneet mannereurooppalaiset ulkomuototumomarit katsoivat, että sopiva rungon korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 2.

Koon suhteen rotumääritelmä on ollut tarkempi. Se määritteli normaalikokoisten määräkoirien painoksi 7–9 kg tyypistä riippuen. Kääpiömääräkoirien enimmäispainoksi säädettiin noin 4 kg.

1990-luvulla rotumääritelmää ja määräkoiran mittasuhteita muutettiin. Uusimmassa, FCI:n 2001 ja SKL:n 2002 hyväksymässä, rotumääritelmäversiossa säkäkorkeuden suhde pituuteen pieni. Pienoismääräkoirilta poistettiin ohjeellinen paino ja normaalikokoisille muunnoksille ilmoitettiin ainoastaan ohjeellinen enimmäispaino, noin 9 kg.

Hyväksyttävää parentatyyppejä ovat leikkaava purenta ja tasapurenta. Tasapurenta ei kuitenkaan ole toivottava vaan alentaa palkintosijaa. Hyväksytyjen värien luettelosta poistettiin keskiajalta peräisin olevia värejä kuten valkolaikullisuus ja värejä, joihin liittyy terveysongelmia kuten isabella-väri ja sininen.

2.3 Käyttötarkoitus

Rotumääritelmä luokittelee määräkoiran maan päällä ja alla työskenteleväksi, kaikenlaisesta riistasta kiinnostuneeksi metsästyskoiraksi. Lyhyiden raajojensa ansiosta sen on helppo tunkeutua maanalaisiin luoliin ja rakennusten alle. Määräkoira ei kaihdakaan menemästä saaliseläinten perässä veteenkään.

Tarkan vainunsa ansiosta määräkoira kykenee jäljittämään ja ajamaan saaliseläimiä maan pinnalla kohtalaisen vaivattomasti. Lihaksikkuutensa ja vahvan luustonsa sekä suurten keuhkojen ja sydämen ansiosta se on sitkeä ja väsymätön työskentelijä.

Normaalikokoisia määräkoiria on perinteisesti käytetty pienpetojen luolametsästyksessä, kauriiden ja jänisten ajattamisessa ja haavoittuneiden riistaeläinten jäljittämisessä. Luolatyöskentely on joko riistaeläimen ulos luolasta karkottavaa tai riistaeläimen pysäyttävää, jolloin metsästäjän on paikannettava saaliseläin luolaan ja kaitettava se esiin.

Lyhyillä raajoillaan määräkoirat ajavat hitaasti ja soveltuvat erityisen hyvin pienten metsästysmaiden ajokoiriksi. Ne ovat yleensä maavainuisia.

Ajo-ominaisuuksia on ryhdytty kehittämään määräkoiraan 1940-luvulla, muut metsästysominaisuudet ovat olleet siinä jo keskiajalta lähtien.

Rodun kotimaassa Saksassa ja Euroopan muista maista mm. Italiassa ja Ruotsissa määräkoiria käytetään villisikojen etsimisessä ja liikkeelle karkottamisessa. Eesti-

läiset käyttävät mäyräkoiria myös ilvesten paikallistamiseen.

Suomessa valtaosaa metsästävistä mäyräkoirista käytetään apuna perinteisessä supikoiran, ketun ja mäyrän luolapyynnissä. Pienten hirvieläinten kantojen kasvaessa metsäkauriiden ja valkohäntäpeurojen ajattaminen mäyräkoiralla on kasvattanut tuntuvasti suosiotaan.

Tekniikka on tullut avuksi myös luola- ja ajometsästytykseen. Tutkapannan avulla koiran liikkeitä voidaan seurata luolassa ja ajomaastossa.

Mäyräkoiralta luonnistuu myös haavoittuneiden riistaeläinten jäljittäminen. Tosin haavoittuneiden hirvien jäljitys Suomessa annetaan yleensä hirvikoirien tehtäväksi.

Silloin tällöin mäyräkoiria näkee noutavina koirina vesilinnunmetsästyksessä. Vaikka mäyräkoirat pienikokoisina eivät vedä vertoja noutajille ja spanieleille, ne ovat riistaviettinsä ja hyvän hajuaintinsa ansiosta hyviä haavoittuneiden lintujen etsijöitä.

Kysymykseen "kuinka moni mäyräkoira metsästää oikeasti" ei ole vastausta. Yleensä koiran ja erityisesti mäyräkoiran kanssa metsästäviä ei tilastoida lainkaan.

Harva mäyräkoira pääsee toteuttamaan luontaista saalistusviettiään. Mäyräkoira otetaan yhä useammin pelkäksi seurakoiraksi.

2.3.1 Koemuotojen kehityksestä

Rotumääritelmää noudattaen 1947 syntynyt rotujärjestö asetti päätehtäväkseen "*...saada mukaan mäyräkoirakavattajia, näyttelyihin osallistujia ja metsästäjiä sekä pyrkiä saamaan aikaan useampia metsästyskoemuotoja kuten ajo- ja jäljestämiskokeita.*"

Koetoimintaa – tosin vain luolakokeita – oli ollut tarjolla jo aiemminkin, mutta uuden kerhon ensimmäinen oma luolakoe järjestettiin vasta vuonna 1951.

Jäljestämiskokeet käynnistyivät sääntöjen laatimisella ja kahdeksan tuomarin koulutuksella siten, että vuonna 1955 kerho saattoi järjestää kahdet kokeet. Osallistuneista 20 mäyräkoirasta 8 pääsi palkinnoille.

Ajokoetoimintaa saatiin odottaa vuosikymmenen vaihtumiseen asti. Ahvenanmaan mäyräkoirakerho Ålands Taxklubb liittyi mukaan liiton toimintaa 1959, ja seuraavan vuoden joulukuussa järjestettiin Ahvenanmaalla Suomen ensimmäiset mäyräkoirien ajokokeet.

Kaikissa koelajeissa on kymmenen viime vuoden aikana tehty sääntömuutoksia. Ne ovat osaltaan voineet vaikuttaa koiramääriin sekä tulostasoon kokeissa.

Vuonna 1995 luolakoirien taipumuskokeissa (LUT) otettiin käyttöön hakupesän jälkeisten pesien eteen kiinnitettävät lisäahdingot (pituus 50 cm, sisämitat; korkeus 15 cm, leveys 18 cm). Ahdinkojen tarkoitus on hidastaa koiran liikkeitä pesää ja kettua kohti. Vuonna 2000 lisäahdingojen pituutta lisättiin 50 sentistä 70 senttiin. Lisäahdingot vaativat koiralta aiempaa suurempaa rohkeutta ja ovat heikentäneet jossain määrin tulostasoa. Vuonna 2002 tuli eläinlääkärin läsnäolo koepaikalla pakolliseksi. Tämä seikka nostaa koemaksuja ja saattaa myöhemmin vaikuttaa koiramääriin kokeissa.

Osallistumisoikeus luolakoirien metästyskokeisiin (LUME) muuttui 1.8.2005. Aikaisemmin ko. kokeisiin sai osallistua vain FIN KVA-L -arvon saavuttanut koira. Nykyään 15 kuukautta täyttänyt, tunnistusmerkitty ja SKL – FKK :n määräysten mukaisesti rokotettu koira saa osallistua LUME-kokeeseen. Osallistumismäärät koemuodossa ovat kasvussa.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) säännöt muuttuivat vuonna 1998. Silloin mm. voittajaluokan jälki muuttui kulmakatkon vuoksi hieman vaativammaksi. Arvosteluperusteet molemmissa luokissa muuttuivat. Koemuotoon hakeutumista hankaloittaa se, että osallistumismahdollisuuksia on rajoitetusti ja kilpailijalta odotetaan myös osallistumista jälkien tekoon, mikä koetaan työlääksi.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) uudet säännöt otettiin käyttöön 2002. Entisten ajoeläinten (jänis, kettu, metsäkauris) lisäksi hyväksyttäväksi ajoeläimiksi tulivat myös muut hirvieläimet, lähinnä valkohäntäpeura ja kuusipeura. Koekäynneissä on tapahtunut voimakas kasvu.

Perinteisten koemuotojen rinnalle on 2000-luvulla tullut uusia koemuotoja: vesiriistakoe (VERI) vuonna 2001 ja vahingoittuneen riistaeläimen jäljestämiskoe (VAHI) vuonna 2007.

3 – Rotujärjestö

3.1 Suomen Mäyräkoiraliitto

Finska Taxklubben – Suomen Mäyräkoirakerho ry perustettiin 1947 Helsingissä muutaman innokkaan mäyräkoiraharrastajan voimin. Toiminta oli aluksi varsin vaatimattonta. Perustamisvuonna rekisteröitiin ainoastaan 65 lyhytkarvaista ja karkeakarvaista mäyräkoiraa.

Ensimmäinen puheenjohtaja oli **G.W. Hackman**.

Mäyräkoirakerho haki heti *Suomen Kennelliiton* edeltäjän *Suomen Kennelklubin* jäsenyyttä ja oli sen ensimmäinen rekisteröity rotujärjestö.

Nuori rotujärjestö lähti määrätietoisesti viemään jalostusta eteenpäin kouluttamalla ulkomuoto- ja koetuomareita sekä järjestämällä koiranäyttelyitä, luola-, ajo- ja jäljestämiskokeita. Kerhoiltoissa kuultiin esitelmiä mäyräkoiran rakenteesta, sairauksista ja koemuodoista sekä saatiin opastusta trimmaamisesta ja koirien esittämässä näyttelyissä aivan kuten tänäkin päivänä.

Ruotsin mäyräkoirakerholtta saatiin runsaasti henkistä tukea ja taloudellista apua. Ruotsalaiset mm. lahjoittivat ja lainasivat suomalaisille harrastajille jalostuskoiria. Tiivis yhteistyö ruotsalaisten ja norjalaisten mäyräkoiraharrastajien kanssa on jatkunut vuosikymmeniä, sillä koirien liikuttelu muualle Eurooppaan oli Suomen raivautuvapaudesta johtuvan karanteenikäytännön johdosta pitkään hankalaa. Karanteenikäytännön poistuttua 1980-luvun lopussa, koirien tuonti muualta Euroopasta sekä kilpailu- ja astutusmatkat lisääntyivät huomattavasti.

Toiminta oli alkuvuosikymmeninä hyvin Helsingikeskeistä ja ruotsinkielistä. Mäyräkoirakerhon jäseniksi liittyi harrastajia Loviisan, Tammisaaren ja Hangon seudulta. Myöhemmin myös Ahvenanmaan mäyräkoirakerho liittyi jäseneksi.

Vuonna 1955 perustettiin suomenkielinen *Suomen Mäyräkoirajärjestö ry*. Sen toiminta-alue oli Tampereen ja Hämeenlinnan seutu. Kun kennelalan kaksi keskusjärjestöä vuonna 1962 yhdistyivät, käynnistyivät myös mäyräkoirakerhojen yhdistymisneuvottelut. Vuosien sitkeiden neuvottelujen jälkeen perustettiin viimein vuonna 1968 *Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry*.

Liittomuotoisen yhdistyksen säännöt edellyttivät paikallisosastojen perustamista. Ainoastaan Ahvenanmaalla oli jo paikallisjärjestö, *Ålands Taxklubb*. Manner-Suomeen perustettiin seuraavan vuosikymmenen aikana 11 paikallisyhdistystä. Nyt niitä on 19 kappaletta.

Paikallisten yhdistysten toimintaedellytykset parantivat organisaatiomuutoksen myötä. Näyttelyiden järjestäminen ja etenkin vilkas koulutus- ja koetoiminta siirtyivät paikallistasolle. Toiminta on liiton tukemaa ja valvomaa.

Liiton vastuulle jäivät mäyräkoirien mestaruuskokeiden ja pohjoismaisten voittajänäyttelyiden järjestäminen. Pomarkussa on 1980-luvun alkuvuosista lähtien pidetty jokakesäinen mäyräkoiraleiri, jonka järjestää Helsingin Seudun Mäyräkoirakerho.

Suomen Mäyräkoiraliitto on julkaissut *Mäyräkoiramme – Våra taxar* -lehteä vuodesta 1967 alkaen ja näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa vuodesta 1987 alkaen.

Parhaita jalostusyksilöitä on jälkeläisnäyttöjen perusteella muistettu käyttöjalostuspalkinnoilla. Niistä kultaisia on ollut 101, hopeisia 156 ja pronssisia 317.

Käyttökokeissa kunnostautuneita rotutyypillisiä mäyräkoiria on listattu erikoiskantakirjaan, jonka seitsemäs osa julkaistiin 2007. Roduittain kirjaan kelpuutetut ovat jakautuneet seuraavasti:

Karkeakarvaiset:

- Normaalikokoiset 1173
- Kääpiömäyräkoirat 70
- Kaniinimäyräkoirat 13

Lyhytkarvaiset:

- Normaalikokoiset 645
- Kääpiömäyräkoirat 46
- Kaniinimäyräkoirat 2

Pitkäkarvaiset:

- Normaalikokoiset 286
- Kääpiömäyräkoirat 169
- Kaniinimäyräkoirat 54

Lisäksi on listattu 17 koiraa, joiden rotumuunnos on jäänyt merkitsemättä.

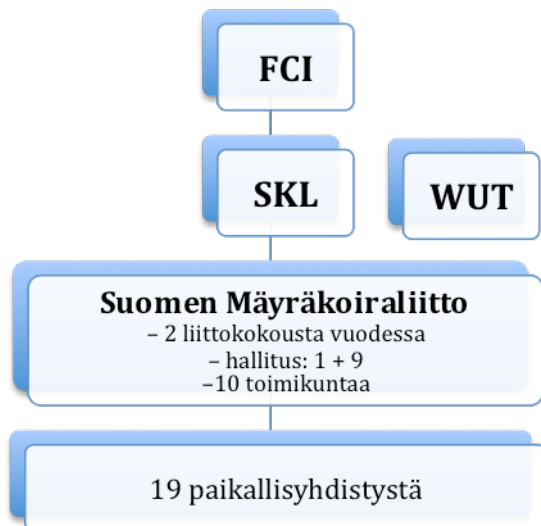
Pentuvälitystä ja neuvontaa liitto on tarjonnut 1970-luvulta lähtien.

Mäyräkoiraliiton jäsenmäärä on noussut tasaisesti noudatellen rekisteröityjen koirien määrää. Uusille tuhatluville on siirrytty suurien rekisteröintivuosien jälkeen.

Suomen Mäyräkoiraliitto – Finska Taxklubben ry Jäsenmäärän kehitys	
1947	32
1957	200
1968	697
1977	1218
1987	1906
1996	2241
2005	3191
2007	3748

Väkilukuun suhteutettuna Suomen Mäyräkoiraliitto on jäsenmäärältään varsin huomattava. Vastaavan Ruotsin järjestön jäsenmäärä on noin 7000, mutta esimerkiksi Italian ja Itävallan kaltaisissa maissa jäädään alle tuhanen jäsenen. Jäsenyysehdot kuitenkin vaihtelevat. Joissakin maissa yhdistykset ovat kaikille avoimia ja joissakin taas jäseneksi hyväksytään vain arvostettuja ja suositteluja kasvattajia.

3.2 Organisaatio

Suomen Mäyräkoiraliiton kotimainen kattojärjestö on Suomen Kennelliitto, SKL, jonka kansainvälinen kattojärjestö on puolestaan *Federation Internationale Cynologique*, FCI.

Viimeisimmän, vuonna 2003 tapahtuneen sääntömuutoksen jälkeen Suomen Mäyräkoiraliitolla on liittokokous kaksi kertaa vuodessa. Syysliittokokouksen valitsemassa liiton hallituksessa on 9 jäsentä ja puheenjohtaja. Puheenjohtajan toimikausi on vuoden pituinen ja jäsenten kolmen vuoden pituinen. Hallitus valitsee erikoisalojen toimikunnat, jotka huolehtivat omien alojensa toiminnan pyörittämisestä ja ovat vastuussa hallitukselle.

Vuoden 2008 alussa Suomen Mäyräkoiraliitolla oli jalostustoimikunnan lisäksi toimikunnat eri koemuodoille (3 toimikuntaa), näyttelyasioille, ulkomuototuomareiden koulutukselle, julkaisutoiminnalle, tietoteknisten ratkaisujen kehittämiseksi, yhteistyön edistämiseksi ja pienoismäyräkoirien käyttötapumuskokeen kehittämiseksi.

Suomen Mäyräkoiraliitto on Suomen Kennelliiton ja maailman mäyräkoiraliiton, *Welt Union Teckelin* (WUT) jäsen. Liiton tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat vuonna 1901 perustettu *Svenska Taxklubben*, 1947 perustettu *Dansk Gravhundeklub* ja vuonna 1960 perustettu *Norske Dachshundklubbens Forbund*. Pohjoismaisen yhteistyön kulmakiviä ovat vuosittaiset neuvottelupäivät ja eri maisa kiertävä mäyräkoirien pohjoismainen voittajänäyttely.

Jalostustoimikunta

Jalostustoimikunta koostuu kokeneista mäyräkoiraharrastajista. Jalostustoimikunnan rooli mäyräkoirarotujen jalostuksen edistäjänä on aina ollut suuri. Alkutaipaleella jalostustoimikunta tarjosi jäsenistölle käytännön jalostusneuvontaa antamalla urossuosituksia. Myöhemmin kuvaan ovat tulleet kasvattajapäivät, jalostustarkastukset sekä *Mäyräkoiramme*-lehden vuotuiset jalostusnumerot jalostusurosluostoinen ja kasvattajatilastoineen.

SML:n hallitus hyväksyi vuonna 1995 jalostusohjesääntö, joka määrittelee yleiset jalostustavoitteet ja jalostustoimikunnan tehtävät. Se sisältää myös jalostusneuvonnan perusohjeen ja pentuvälityssäännöt.

Jalostustoimikunta seuraa mäyräkoirapopulaatioiden tilaa ja ohjaa jalostusta. Jalostustoimikunnan keskeiset tehtävät ovat:

- Koe- ja näyttely- ja luonnetestitulosten kerääminen ja analysointi
- Rekisteröintitietojen sekä populaatioiden tilaa kuvaavien tietojen kerääminen ja analysointi
- Terveystarkastustietojen (PEVISA) kerääminen ja analysointi
- Mäyräkoiriin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja siihen osallistuminen
- Jalostus- ja jälkeläistarkastuksiin osallistuminen ja tulosten analysointi
- Jalostusurosluostojen ylläpito
- Jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen
- Jalostusneuvonnan tarjoaminen kasvattajille
- Kasvattajien kouluttaminen

Lisäksi jalostustoimikunta seuraa aktiivisesti mäyräkoirien jalostusta muissa maissa ja vaihtaa tietoa muiden Pohjoismaiden rotujärjestöjen kanssa.

3.3 Jalostuksen tavoiteohjelma

Suomen Mäyräkoiraliitossa on oltu edistyksellisiä jalostusasioissa, sillä ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelman suunnittelu aloitettiin jo vuonna 1984. SKL vahvisti sen 1986. Sen jälkeen tavoiteohjelmaa on tarkistettu viisivuotiskausittain.

Mäyräkoirien jalostaminen sadan vuoden ajan suljetuissa populaatioissa on tuonut uusia haasteita jalostuksen ohjaukselle. Nykyisin Suomen Kennelliiton ylläpitämää *KoiraNet*-tietokantaa käytetään apuna jalostukseen liittyvän tiedon keräämisessä ja analysoimisessa. SKL:n mallin mukaan laadittu, päivittyvä jalostuksen tavoiteohjelma auttaa jalostustavoitteiden asettamisessa sekä tavoitteiden toteutumisen seurannassa.

3.4 PEVISA

Mäyräkoirapopulaatioiden seurannan tehostuessa 1980-luvulla huomattiin, että pienoismäyräkoirilla esiintyy polvilumpion sijoiltaanmenoa eli patellaluksaatiota. Polvisairauden torjuminen aloitettiin tehokkaasti liittymällä Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan, PEVISAan. Kaikkien jalostukseen käytettävien pienoismäyräkoirien polvet tuli tarkastuttaa. Vakavammista patellaluksaation muodoista kärsivät koirat suositeltiin jätettäväksi pois jalostuksesta.

Vastustamisohjelma alkoi purra muutamassa vuodessa eikä mäyräkoirissa nykyisin tavata sairauden vaikeampia muotoja. Polvitarkastus on edelleen pakollinen pienoismäyräkoirarotujen jalostuskoirille.

PRA:n ja perinnöllisen kaihin (HC) yleistyminen etenkin karkeakarvaisissa mäyräkoirissa johti kaikkien mäyräkoiramunnosten liittämiseen PEVISAan silmänsairauksien osalta vuonna 1992. PRA:ta tai kaihia sairastavien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä. Vastustettavien silmänsairauksien joukkoon liitettiin pitkäkarvaisilla mäyräkoirilla esiintyvä sarveiskalvon tulehdus, *keratitiis*. Myöskään keratitista sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

3.5 Yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen

Mäyräkoiranjalostus on tähdännyt Suomessa 1980-luvulle saakka laadukkaiden yksilöiden tuottamiseen. Ajan tavan mukaan sukusiitosta ja hyväksi periyttäviksi todettuja jalostusuroksia on käytetty runsaasti. Aluksi koirien taso nousi kohisten, mutta taantumista terveydessä, luonteissa, käyttöominaisuuksissa ja ulkomuodossa alkoi ilmetä 1980-luvulla.

Populaatiogenetiikan tietämys on lisääntynyt 1980-luvulta lähtien ja jalostuksen painopiste on alkanut hitaasti kääntyä yksilöiden kasvattamisesta populaatioiden jalostamiseen. 2000-luku on tuonut mukanaan geenitestit ja jalostusindeksit. Geenitestejä voidaan käyttää jalostuk-

sessä apuna yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kuten PRA:n vastustamisessa. Jalostusindeksejä puolestaan voidaan käyttää apuna jalostettaessa useiden geenien ja ympäristötekijöiden muovaamia ominaisuuksia.

Jalostuskantojen perinnöllisen monimuotoisuuden vaalimisen tärkeys on ymmärretty. Kotimaisten kantojen tehokkaaseen käyttöön ei kuitenkaan ole vielä päästy.

Yleisen elintason nousun ja globalisaation seurauksena mäyräkoirien tuonti naapurimaista ja kaukomailta on lisääntynyt. Tuontien suomalaisten mäyräkoirien perimää rikastuttava vaikutus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, sillä samojen kansainvälisissä koiranäyttelyissä menestyneiden kenneleiden kasvatteja löytyy kaikkialta maailmasta. Maineikkaita jalostusuroksia saatetaan kierrättää maasta maahan ja mantereelta toiselle.

4 – NYKYTILANNE

4.1 Populaation koko ja rakenne

Lyhytkarvainen mäyräkoira on vanhin mäyräkoiran karvanlaatu- ja kokomuunnoksista. Suomessa ja useissa Euroopan maissa se on toiseksi suosituin muunnos karkeakarvaisen mäyräkoiran jälkeen. Brittiläisen kansan-yhteisön maissa ja Pohjois-Amerikassa se on suosituin muunnos, vaikkakin lyhytkarvaiset pienoismäyräkoirat ovat haastamassa normaalikokoisten asemaa.

Populaation tarkastelussa on käytetty käyttökoirille sovellettua viiden vuoden sukupolvenväliä, jotta kaikkia mäyräkoiramuunnoksia kuvattaisiin yhdenmukaisesti ja vertailukelpoisesti. Populaatiorakennetta on tarkasteltu sekä 20 vuoden ajalta että vuositasolla jaksolta 2003-2007. Käytetyimpiä uroksia on listattu kymmeneltä vuodelta. Isoisäsuuksia analysoidaan ruotsalaisen tutkijan Lennart Swensonin esimerkin mukaisesti rekisteröinti-vuoden mukaan kolmelta sukupolvelta eli 15 vuoden ajalta. Samaa laskentatapaa on noudatettu lyhytkarvais-ten mäyräkoirien isoisätilastoissa myös 1997 ja 2005.

Suosio Suomessa on noudatellut yleisiä rekisteröinti-trendejä. 1990-luvun alun suuria rekisteröintivuosia seurasi notkahdus, mutta 2000-luvulla rekisteröintien määrä kääntyi jälleen nousuun. Vuodesta 2004 lähtien on rekisteröity yli 200 pentua vuosittain. Lyhytkarvais-ten mäyräkoirien omistajat ovat hyvin rotu-uskollisia ja hankkivat vanhan koiran tilalle uuden samanrotuisen.

Kasvattajia ja pentueita keskimäärin				
	1988-92	1993-97	1998-02	2003-07
Kasvattajia	40	35	27	40
Pentueita	47	38	31	48

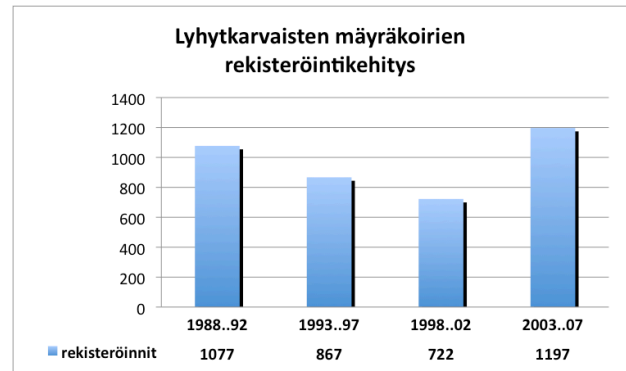
Lyhytkarvais-ten mäyräkoirien nuorin sukupolvi					
	2003	2004	2005	2006	2007
Uroksia	78	112	121	124	118
Narttuja	83	133	134	159	135
Rekisteröity yht.	161	245	255	283	253

Ruotsissa lyhytkarvaisia mäyräkoiria on rekisteröity selvästi Suomea enemmän, Norjassa ja Tansakassa suunnilleen yhtä paljon kuin Suomessa. Ruotsissa rekisteröinnit ovat viime vuosina pudonneet, Norjassa ja Tanskassa ne ovat hienoisessa nousussa (taulukko sivulla 15).

Rotu on metsästysominaisuuksiltaan monipuolinen ja omistajat harrastavat usein samojen yksilöiden kanssa näyttelyiden lisäksi useita koemuotoja. Monia lyhytkarvaisia mäyräkoiria käytetään edelleen metsästyksessä, mutta osa joutuu toimimaan pelkkinä seurakoirina. Eri sukupolvissa 8-16 prosenttia pennuista on syntynyt vanhemmista, joista kummallakaan ei ole tulosta rodunomaisesta käyttökokeesta.

Suomalainen lyhytkarvainen mäyräkoirakannan perusta on skandinaavinen. Jalostusmateriaalin vaihdolla on pitkät perinteet Suomen, Ruotsin, Tanskan ja Norjan vä-

lillä. Viime vuosina maahan on tuotu 5-8 koiraa vuodessa. Noin puolet tuonneista polveutuu angloamerikkalaisista linjoista. Loput ovat lähinnä skandinaavisista käytölinjoista polveutuvia koiria. Niillä on vahvistettu luola- ja ajo-ominaisuuksia.

Keski-Euroopasta ja rodun kotimaasta, Saksasta, on tuotu vuosittain ainoastaan yksittäisiä jalostusyksilöitä.

Lähinnä entisistä itäblokin maista tuotujen angloamerikkalaistaustaisten tuontikoirien avulla on korjattu ulkomuodollisia puutteita, kuten lyhyitä rintakehiä ja niukoja kulmauksia. Niiden jalostuskäyttöön liittyy kuitenkin riski koirien koon kasvamisesta ja käyttöominaisuuksien heikkenemisestä.

Lyhytkarvais-ten mäyräkoirien jalostuspohja					
	1988-92	1993-97	1998-02	2003-07	
Tehollinen kanta per sukupolvi (5 vuotta)	284	278	271	397	
isät	113	113	119	170	
emät	191	180	157	238	
isät/emät (optimi = 1)	0,59	0,63	0,76	0,71	
	2003	2004	2005	2006	2007
Tehollinen kanta - tuorein sukupolvi	75	103	101	108	98
isät	34	46	44	46	42
emät	42	58	59	65	59
isät/emät (optimi = 1)	0,81	0,80	0,75	0,70	0,71

Geenipohjan laajuutta ja populaation elinvoimaisuutta ilmentävän tehollisen kannankoon kaava $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostukseen käytettyjen urosten ja N_f narttujen määrä, kuvaa ihannetilannetta, jossa kaikilla koirilla on tasaiset jälkeläismäärät eivätkä yksilöt ole sukua keskenään. Tehollinen kannankoko on todellisuudessa selvästi pienempi, kuin mitä luku ilmaisee.

Alle sadan jäävää lukua pidetään varoitussignaalina jalostuspohjan hupenemisesta.

Jalostusurosten ja narttujen suhde on eri sukupolvissa ollut 1 : 1,3–1,6. Ihanne olisi 1:1. Paremman tasapainon ja suuremman tehollisen kannankoon saavuttamiseksi jalostukseen tulisi käyttää useampia eri uroksia.

Valistuksen ansiosta tiukoista sukusiitosyhdistelmistä on luovuttu ja rodun keskimääräinen sukusiitosaste on alkanut laskeutua hyväksyttävälle tasolle.

Sukusiitosaste				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Sukusiitos%, keskiarvo	5,6	5,0	3,5	2,7

4.2. Käytetyimmät urokset

Käytetyimmät urokset Top 20 (lähde: KoiraNet v3.11c / 15.12.2008)			
uros, syntymävuosi, pentuja 1998–2007 / pentuja kaikkiaan – toisen polven jälkeläisiä 1998–2007 / kaikkiaan	uroksen vanhemmat	uroksen isän vanhemmat	uroksen emän vanhemmat
Vulpes Geromino (1998) 60/60 – 22/22	Hägnäs Cesar – Donnerwolke vom Nord Wind	Apocan Pikkumusta – Hägnäs Alita	Gino vom Krummholz – Vulpes Pohjan-Tyttö
Tap-Tap Franklin (2000) 54/54 – 40/40	Coup's Lusty – Linda	Mimin Mendelssohn – Coup's Garety	Långtax Casanova – Luhtamaan Cata
*Ovnsröret's Martin (1999) 50/50 – 5/5	Askmaden's Gaston – B-Strups Pimms Nr 1	Meios Barr – Askmadens Dafne	B-Strups Black Russian – B-Strups Fine Golden
Hakiavan Demon (1991) 45/70 – 120/136	Rinjan Goodboss – Züigig Optimist	Züigig Kämpfer – Rinjan Estrella	Newberry Roll-On – Züigig Jidda
Taxgemena Un Poco Mas (2001) 43/43 – 1/1	Dualis Nero – Mimin Timantti	Seidemann's Åvard – Dualis Paloma	Lövehjerte Showbizz – Cop's Correct
Boidis Dacco (1998) 41/41 – 67/67	Trollstogens Codiac – Boidis Dolo-Res	Åsmarkens Pelle – Trollstogens Orakel	Orlando Gaypark – Boidis High-Society
Boidis Gold Stream (1991) 38/41 – 54/54	Boidis New Star – Boidis Super Quality	Figaro – Boidis Ulla-Kaisa	Boidis Flo-Riino – Trollstogens Quela
Hakiavan Kettunen (1996) 38/38 – 65/65	Nimik Hi-Dee Jasper – Hakiavan Happomarja	Germandachs Traumprinz – Tueholt Xotica	Vinkiän Pelle Peloton – Hakiavan Duchess
*Kron Garson (2004) 38/38 – 0/0	Garry – Tsiana	Mangust – Matilda	Bekar – Pelmeshka
Keski-Maan Haltia (1998) 34/34 – 3/3	Seidemann's Åvard – Kitty	Lövehjerte Showbizz – Ovnsröret's Bomm	Jokahaun Biva – Pessi
Taxgemena Uno Dos Tres (2001) 32/32 – 18/18	Dualis Nero – Mimin Timantti	Seidemann's Åvard – Dualis Paloma	Lövehjerte Showbizz – Cop's Correct
*Geronimo vom Nord Wind (1999) 31/31 – 56/56	Hägnäs Felix – Extase vom Nord Wind	Hakiavan Demon – Hägnäs Elisey	Camillo aus der Lewermang – Ambrosia vom Nord Wind
Keski-Maan Radagast (2002) 31/31 – 7/7	Delbrüggers Wim – Kuutamoketun Anis	Upsi vom Kuckkucksbusch – Delbrüggers Quitta	Mimerkin Copyright – Gullverkets Ebba
*Ovnsröret's Johann (1998) 30/30 – 44/44	Seidemann's Ål – B-Strups Pimms Nr 1	Lövehjerte Showbizz – Ovnsröret's Bomm	B-Strups Black Russian – B-Strups Fine Golden
Ritolan Crazy Pekkeli (2002) 30/30 – 18/18	Ovnsröret's Johann – Ritolan Balleriina	Seidemann's Ål – B-Strups Pimms Nr 1	Vinkiän Veli Hopea – Marios Queen
Boidis Hunter (2001) 27/29 – 27/27	Mokko Maksimum Monomah – Boidis Cc-Canasta	Mokko Maksimum Sebastjan – Mokko Maksimum Ulana	Trollstogens Fantom – Boidis Just-in-Memory
Boidis Ex-Spencer (1991) 27/52 – 31/33	Mikkirs Fandango – Boidis Ulla-Kaisa	Boidis Emperor – Ölands Ofelia	Boidis Danilos – Boidis Melody-Girl
*Skaraskogens Fax (2001) 27/27 – 29/29	Dex – Augusta	Tecas – Jossolas Ofelia	Gläfsebo's Kim – Skaraskogens Billan-Bus
*Trollstogens Codiac (1991) 25/26 – 108/108	Åsmarkens Pelle – Trollstogens Orakel	Mickelboda Rick – Åsmarkens Bibban	Boidis Marshall-Timy – Trollstogens Haidie
Mimin Visio (2000) 24/24 – 5/5	Charolaisgården's Malta – Mimin Täysikuu	Mikkirs Mozart – Charolaisgården's Tinka	Lövehjerte Showbizz – Coup's Correct

Siinä missä karkeakarvaisten ja pitkäkarvaisten mäyräkoirien kasvattajat ovat uskoneet tuontiuosten paremmuuteen, lyhytkarvaisten mäyräkoirien kasvattajat ovat luottaneet kotimaisen kasvatuksen voimaan. Käytetyimpien urosten listalla, joka on laadittu etsimällä 1998–

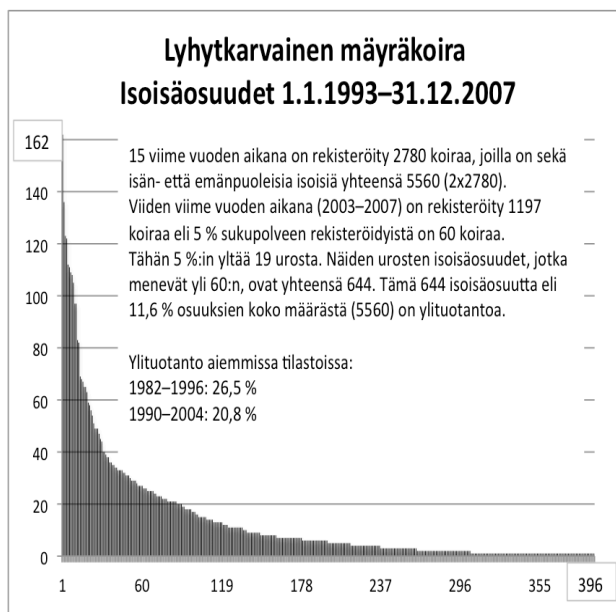
2007 rekisteröidyille lyhytkarvaisille mäyräkoirille isät, on vain kuusi tuontikoira. "Kotimaisuutta" nakertaa kuitenkin havainto, että suomalaisuroksista 11:llä toinen vanhemmista on ulkomainen. Ulkomaiset ja tuontikoirat on merkitty *.llä.

Käytetyimpien urosten listassa on taustavärillä ja kursivoiden korostettu niitä uroksia, jotka esiintyvät listan muiden urosten isänä tai isoisänä. Runsaan ulkomaalais-taustan ansiosta listan urosten keskinäiset likeiset sukulaisuusuhteet jäävät vähäisiksi. Viidennellä sijalla oleva *Taxgemena Un Poco Mas* ja 11. sijan *Taxgemena Uno Dos Tres* ovat täysveljet.

Rotujärjestön suosituksen mukaan jalostukseen ei tule käyttää uroksia, joiden kokonaisjälkeläismäärä ylittää 5 viimeisimmänvuoden rekisteröinneistä 5 prosenttia, mikä 2003–2007 rekisteröityjen mukaan on 60 koiraa. Käytetyimpien listalla ei ole yhtään rajan suoranaisesti ylittänyttä koiraa, mikä osittain selittyy tuoreimman sukupolven rekisteröintien suotuisalla kehityksellä. Sama kehitys selittää myös, miksi isoisägraafissa kuvattu ylituotantoprosentti on huomattavasti pudonnut.

Isoisäläistä (sivulla 15) on koottu etsimällä 1993–2007 syntyneille koirille isän- ja emänpuoleiset isoisät. Lista on otettu mukaan ne, joiden lastenlasten määrä ylittää mainittuun viiden prosentin raja-arvoon.

Toisen polven jälkeläisiä on kaikkiaan 396 uroksella ja isoisä-osuuksia on yhteensä 5560. Ne 19 isoisää, joiden lastenlasten määrä ylittää 60 koiran raja-arvon, ovat 4,8 prosenttia kaikista isoisistä, ja niiden isoisäosuudet 1844 ovat 33 prosenttia isoisäosuuksien koko määrästä.

Graafi perustuu ruotsalaisen jalostusasiantuntijan Lennart Swensonin näkemykseen rotujen jalostusrakenteesta. Isoisäosuuksista piirretty käyrän jyrkkyys ilmaisee, että geneettisestä näkökulmasta vain muutaman uroksen on sallittu dominoida rodussa ja muilla on ollut vain satunnainen ja rajallinen mahdollisuus viedä genejään eteenpäin. Mitä lyhyempi ja jyrkempi käyrä on, sen vähemmän geneettisen vaihtelun mahdollisuuksia on uusilla sukupolvilla.

Toisen polven jälkeläisten määrä saa olla kaksi kertaa niin suuri kuin ensimmäisen polven jälkeläismäärä, koska yhteisten geenien todennäköisyys puolittuu joka sukupolvessa.

Kymmenen viime vuoden aikana Suomeen on tuotu keskimäärin 7 koiraa vuodessa. Vahvaksi alueeksi on noussut Venäjä, josta tuoduilla koirilla on jokseenkin kirjava tausta vanhoista keskieurooppalaisista linjoista amerikkalaissuvuilla maustettuihin hankintoihin.

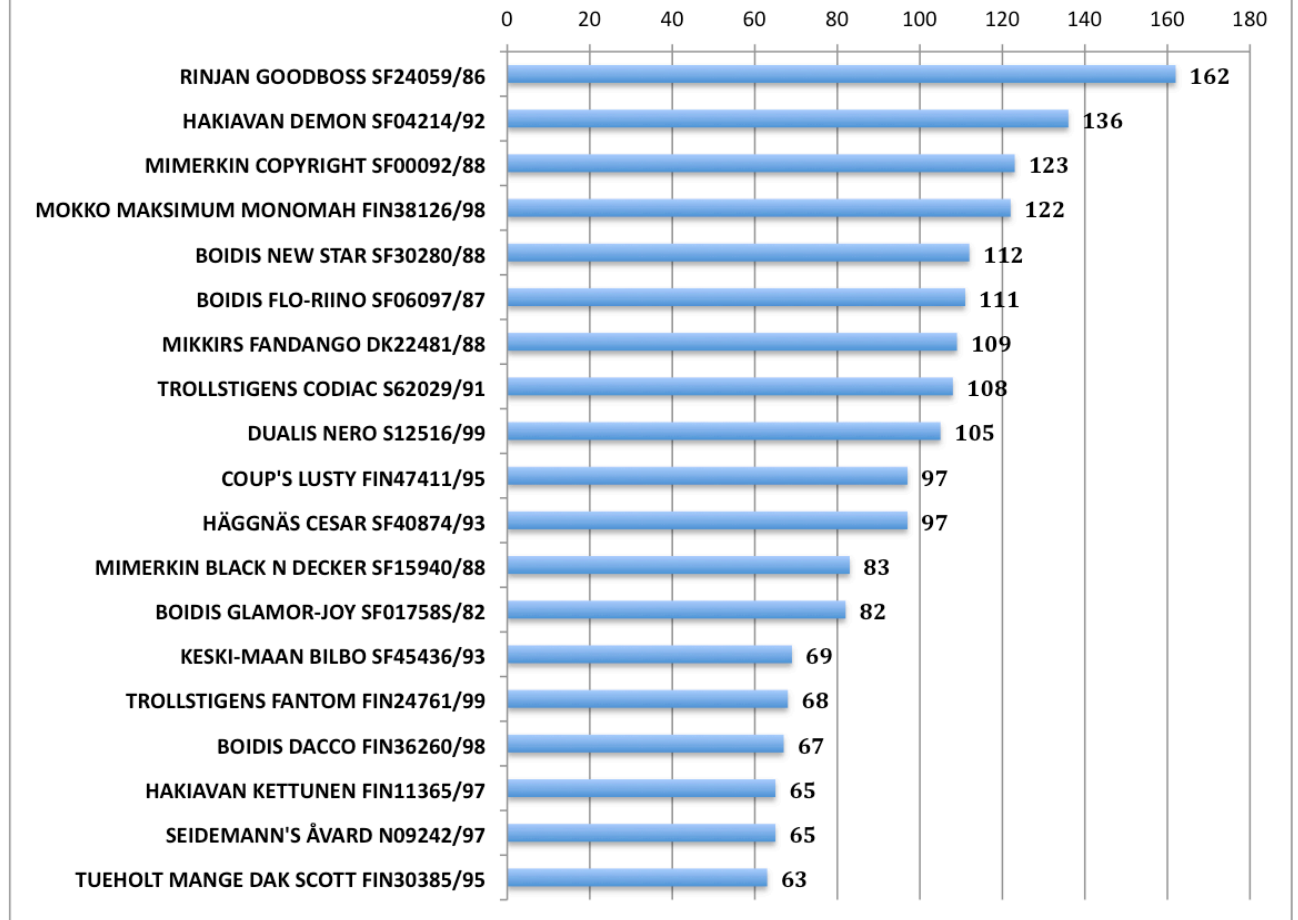
Lyhytkarvaisten mäyräkoirien tuonnit Suomeen				
tuontimaa	1988–92	1993–1997	1998–2002	2003–07
Ruotsi	1	10	7	10
Norja			9	
Tanska	11	4	1	2
Saksa ja Keski-Eurooppa	6	5	6	5
Etelä-Eurooppa				1
Baltia	2	5	4	8
Venäjä			6	10
Pohjois- ja Etelä-Amerikka	1			1
Muut			1	
Yhteensä	21	24	34	37

Lyhytkarvaisten mäyräkoirien rekisteröinnit muissa maissa					
	2003	2004	2005	2006	2007
Ruotsi	460	329	307	322	280
Norja	146	184	209	210	218
Tanska	263	315	282	283	315
Saksa	468	561	558	503	-
Iso-Britannia	-	-	235	229	158

Lyhytkarvaisiin normaalikokoisiin mäyräkoiriin on jokaisessa sukupolvessa siirretty toistakymmentä koiraa. Lievällä enemmistöllä siirroista on karkeakarvainen tausta. Kaikkiaan 14 siirrettyä koiraa on käytetty edelleen jalostukseen, ja niistä 8 on ollut siirtoja lyhytkarvaisista pienoismäyräkoirista, 6 karkeakarvaisista mäyräkoirista.

Siirrot lyhytkarvaisiin mäyräkoiriin				
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
siirretty	14	20	15	10
niistä jalostukseen	6	3	4	1

Lyhytkarvainen mäyräkoira Isoisäosuudet 1.1.1993–31.12.2007

4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet

4.3.1 Luonne

Rotumääritelmä kuvaa mäyräkoiran luonnetta ja käyttäytymistä seuraavasti: *ystävällinen ja tasapainoinen, ei arka eikä aggressiivinen, intohimoinen, kestävä käyttökoiro.*

Lyhytkarvaisten mäyräkoirien luonnettestituloksia on vuosien varrelta kertynyt 69. Testiosioittain ne jakaantuvat näin:

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustus-halu	Taistelu-halu	Hermo-rakenne	Tempera-mentti	Kovuus	Luokse-päästä-vyys
+3		31 (kohtuullinen)	27 (kohtuullinen)	7 (suuri)	1 (rauhallinen ja varma)	37 (vilkas)	29 (kohtuullisen kova)	61 (hyvän-tahtoinen, luoksepääs-tävä, avoin)
+2	21 (hyvä)	2 (suuri)	7 (suuri, hillitty)	34 (kohtuullinen)	14 (suhteellisen rauhallinen / tasa-painoinen)	21 (kohtuulli-sen vilkas)		7 (luokse-päästävä, hieman pidättyväi-nen)
+1	39 (kohtuullinen)	36 (pieni)	21 (pieni, hillitty)		54 (hieman rauha-ton)	11 (erittäin vil-kas)	36 (hieman pehmeä)	
-1	9 (pieni)		14 (mitätön)	23 (pieni)				1 (selvästi pidättyväi-nen)
-2	1 (riittämätön)			5 (riittämä-tön)			4 (pehmeä)	
-3								

Osioerittelyssä ei ole mukana laukausvarmuutta. Vanhemmilta testatuilta merkintä puuttuu täysin, ja nuorempien osalta merkintätavat eivät ole vertailukelpoisia.

Testituloksia ei ole paljon eikä niiden perusteella voi vielä laatia rodulle ominaista luonneprofiilia, mutta niitä voidaan pitää suuntaa antavina.

Monipuolisella metsästyskoiralla on hyvä tai vähintään kohtuullinen toimintakyky, kohtuullinen terveys ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua, pieni puolustushalu ja kohtuullinen tai suuri taisteluhalu. Hermorakenteeltaan se on tasapainoinen ja vahvahermainen. Se on vilkas ja laukauksia pelkäämätön sekä ihmisystävällinen ja hyvän- tahtoinen.

Luonnetesti- ja käyttökoetulosten valossa lyhytkarvaisen mäyräkoiran taisteluhalu, kovuus ja toimintakyky vastaavat rotumääritelmän kuvausta. Monilla testatuista koirista on koetausta, useimmilla luolakoirien taipumus- kokeista.

4.3.2 Käyttöominaisuudet

Normaalikokoisten mäyräkoirien rodunomaisia ko- keita ovat luolakoirien taipumuskoe (LUT), luolakoirien metsästyskoe (LUME), mäyräkoirien ajokoe (MÄAJ), metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ), vahingoittun- een hirvieläimen jäljestyskoe (VAHI) sekä luolakoirien vesiriistakoe (VERI). Kun mäyräkoirien todellisesta met- sästyskäytöstä ei ole tilastoja, rotumääritelmässä kuvatun metsästyskyvyn toteutumista voidaan seurata vain käyt- tökokeissa dokumentoitujen tulosten avulla. Todellinen metsästyskäyttö tulisi selvittää esimerkiksi kyselytut- kimuksen avulla.

Kuvaajat havainnollistavat lyhytkarvaisten mäyräkoiri- en koeaktiivisuuden eli sen, kuinka moni koira on eri koemuotoihin osallistunut. Nuorimman sukupolven osalta on muistettava, että tuloksia voi käytännöllisesti kat- soen olla vain noin puolelta rekisteröidyistä koirista. Nuorimmat eivät ole vielä ehtineet koeuraansa aloittaa.

Koelajeittain esitetty graafi ilmentää kokeissa käy- neiden koirien määrää. Sitä tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että rodussa on runsaasti useammassa koemu- dossa kilpailleita koiria. Vuosina 1988–2007 rekisteröi- dyistä lyhytkarvaisista mäyräkoirista neljän koemuodon valioksi on yltänyt *Keski-Maan Jättiläinen*. Kolmen koemuodon käyttötittelin ovat saavuttaneet *Keski-Maan Haltia*, *Keski-Maan Finduilas*, *Keski-Maan Meriadoc*, *Geronimo vom Nord Wind*, *Samu*, *Hakiavan Demon* ja *Hakiavan Inari*.

Luolakoirien taipumuskokeen (LUT) tarkoitus on selvittää jalostusta varten koiran taipumukset ja sopivuus luolassa työskentelyyn. Koe tapahtuu keinoluolassa. Sii- hen saavat osallistua 15 kuukautta täyttäneet koirat. Koe alkaa tyhjän luolan tarkastuksella. Sitä seuraa riistakoe, jossa riistaeläimenä on tarhakettu. Koiran on mentävä luolaan, etsittävä kettu ja ilmoitettava haukkumalla sen löytymisestä. Sen jälkeen koiran annetaan seurata kettua.

Koe on fyysisesti erittäin vaativa ja kestää 20 minuut- tia. Kokeen kestäessä arvostellaan koiran into, sitkeys ja riistankäsittelytaito. Koira saa kehitysasettaan vastaavan

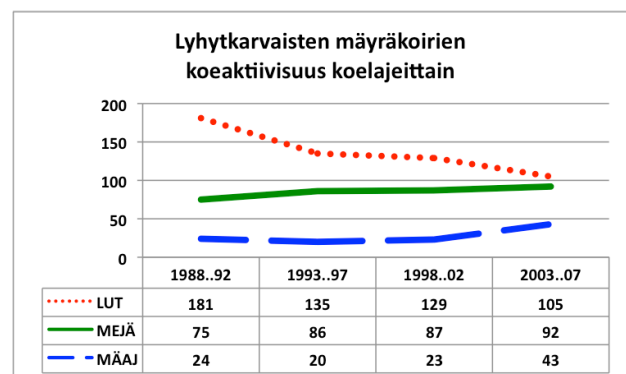
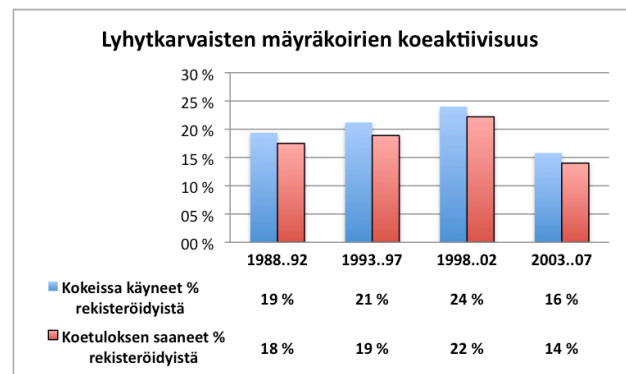
Lyhytkarvaisten mäyräkoirien LTE-pisteet ovat kes- kimäärin 160. Karkeakarvaiset mäyräkoirat jäävät tästä keskiarvosta viitisen pistettä, pitkäkarvaiset normaaliko- koiset ja kaikki pienoismäyräkoirat parikymmentä pistet- tä.

Arkiluonteiden selvittämiseksi tarvitaan kyselytutki- musta, jossa kartoitetaan koiranomistajien tyytyväisyyttä rotuun, kohdattuja hankaluuksia (mm. sisäsiisteys) ja mahdollisen aggressiivisuuden yhteyttä todettuihin tai epäiltyihin fyysisiin vaivoihin (esim. selkäongelmat).

Suomessa mäyräkoirien luonnetestaukseen suhtaudu- taan testin vanhan palveluskoiramaineen vuoksi vierok- suen. Ruotsissa kansallinen mäyräkoirajärjestö sen sijaan toivoo koirien luonteita selvitettävän luonnetestistä edel- leenkehityksessä MH-kuvauksessa (Mentalbeskrivning Hund).

tuloksen (LUTE–LUTA). Kahden B-kehitysasteen tulok- sen saavuttamisen jälkeen koira pääsee yrittämään A- kehitysasteen tulosta. A-kehitysasteen saavuttaminen vaatii hiekkaesteen läpäisyn ja kettua voimakkaasti pai- nostavan työskentelytavan.

A-tuloksen saaneesta koirasta, jolla on merkintä luonnonluolan tarkastuksesta ja näyttelystä vähintään arvosana H (hyvä rotunsa edustaja), tulee käyttövalio, FIN KVA-L. A-tuloksen saavuttanut koira ei voi enää osallistua luolakoirien taipumuskokeeseen.

Heinäkuuhun 2008 mennessä raportoituihin luolakoirien taipumuskokeisiin oli lyhytkarvaisista normaalikokoisista mäyräkoirista (rekisteröity ajanjaksolla 1988–2006) osallistunut 14,4 prosenttia. Karkeakarvaisten normaalikokoisten vastaava osallistumisprosentti oli 11,2, pitkäkarvaisten 4,6.

Vaikka n. 20 % lyhytkarvaisista mäyräkoirista osallistuu edelleen kokeisiin, on luolakoeinnostus kokonaisuudessaan laskenut. Hiipuva koekinnostus näkyy kokeessa käyneiden koirien kokonaismäärien laskuna. Tulostaso luolakoirien taipumuskokeessa on kuitenkin suhteellisesti ottaen ennallaan, joten suoranaisia merkkejä koirien riistavietin heikkenemistä tai koesääntöihin tehtyjen toistuvien muutosten mahdollisesta vaikutuksesta ei ole nähtävissä. Hyvän tuloksen saavuttaminen luolakoirien taipumuskokeissa vaatii kuitenkin koiralta yhä enemmän.

LUT	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
käyneitä	181	135	129	105
tuloksen saaneita	169	126	120	96
LUTB-A	119	93	94	72

Luolakoirien metsästyskokeessa (LUME) mäyräkoiraa testataan aidossa metsästystilanteessa. Metsälle lähtevät koiran ja koiranomistajan lisäksi luolakoetuomari ja avustajat. Koe antaa luolakoirien taipumuskoeita monipuolisemman kuvan koiran ominaisuuksista. Siinä paljastuvat koiran kyky löytää riista, riistan käsittelytapa, noutotaipumukset ja yhteistyö omistajan kanssa – kaikki tärkeitä ominaisuuksia metsästystilanteessa. Koe saattaa kestää tunteja ja yllätysmomentti on aina läsnä. Arvostelu on joko hyväksytty tai hylätty.

Hyväksytty tulos edellyttää saaliin saamista. Kaksi hyväksyttyä tulosta saaneesta koirasta tulee metsästysvalio, FIN KVA-M. Käyttövalion arvon saavuttanut koira ei voi enää osallistua luolakoirien metsästyskokeeseen.

Hyväksytyyn tulokseen (LUME1) oli metsästyskauden 2007–08 loppuun mennessä yltänyt 42 lyhytkarvaista normaalikokoista mäyräkoiraa.

Mäyräkoirien ajokokeen (MÄAJ) tarkoitus on testata jalostusta varten mäyräkoiran ajo-ominaisuuksia. Kokeessa koira voi ajaa jänistä, kauriseläintä tai kettua. Koiranomistaja valitsee ajettavan eläimen. Koemaastoon lähtevät koiran ja ohjaajan lisäksi yksi tai kaksi palkintotuomaria sekä maasto-opas. Koe on joko yksipäiväinen koe tai ns. pitkä ajokoe, jossa koiranomistaja ja palkintotuomari sopivat keskenään kaksiviikkoisjaksolta sopivan koepäivän.

Kokeessa koiran on jäljitettävä saaliseläin ja ajettava sitä haukkuen. Hyvä ajava koira on vahva ja sitkeä ja sillä on kuuluva, sointuva haukku. Arvosteluun vaikuttavat ajoaika ja ajo-ominaisuudet. Kolme kertaa ensimmäisen palkinnon saaneesta koirasta tulee käyttövalio, FIN KVA-A.

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista normaalikokoista mäyräkoirista ajokokeisiin on osallistunut 2,8 prosenttia. Karkeakarvaisten osallistumisprosentti on 5,7 ja pitkäkarvaisten 0,9.

Mäyräkoirien ajokokeissa käynnit ovat lisääntyneet. Se johtuu metsäauriskannan kasvusta. Lyhytkarvaisella

mäyräkoiralla koekäyntejä on selvästi vähemmän kuin karkeakarvaisella mäyräkoiralla, koska lyhytkarvaisten mäyräkoirien joukossa ei juuri ole ns. puhtaasti ajavalinjaisia koiria. Useimmilla MÄAJ:ssa palkituilla koirilla on koepalkinto myös LUT:sta ja / tai MEJÄ:sta.

MÄAJ	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
käyneitä	24	20	23	43
tuloksen saaneita	10	6	18	28
MÄAJ-1	3	3	15	19

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) tarkoitus on testata koiran kykyä seurata verijälkeä. Kokeeseen voivat osallistua 9 kuukautta täyttäneet mäyräkoirat, ja se on pitkäkarvaisten normaalikokoisten mäyräkoirien ja kaikkien pienoismäyräkoirien yleisin koemuoto.

Kokeessa riistarikkaaseen ja maastoltaan vaihtelevaan metsään vedetään verijälki, jota koiran tulee itsenäisesti seurata 6 metriä pitkään naruun kytkettynä. Kokeessa on kaksi luokkaa, avoin luokka ja voittajaluokka. Ennen maastoon lähtöä testataan koirien laukauksensieto.

Avoimen luokan jälki on noin 900 metrin ja voittajaluokan jälki noin 1200 metrin pituinen. Verta jäljellä on 1/3 litran verran ja jäljen päässä "kaatona" on hirvieläimen sorkka. Avoimen luokan (AVO) jälki on vähintään 12 tunnin ja voittajaluokan (VOI) jälki 18 tunnin ikäinen.

Saatuana kaksi ensimmäistä palkintoa avoimessa luokassa koira siirtyy voittajaluokkaan. Kolme voittajaluokan ensimmäistä palkintoa saaneesta koirasta tulee jäljestämisvalio, FIN JVA.

MEJÄ	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2003– 07
käyneitä	75	86	87	92
tuloksen saaneita	54	68	68	75
VOI-tulos	25	37	36	30

Ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä lyhytkarvaisista normaalikokoista mäyräkoirista jäljestämiskokeissa on käynyt 9 prosenttia. Karkeakarvaisten aktiivisuusprosentti on 5, pitkäkarvaisten 9.

Jäljestäminen on lyhytkarvaisten harrastajien keskuudessa perinne. Se näkyy MEJÄ-kokeissa käyneiden koirien tasaisena pysyneissä määrissä.

Luolakoirien vesiriistakokeen (VERI) tarkoitus on tuoda esiin luolakoirien taipumukset vesilinnun metsästyksessä. Kokeessa testataan koiran halua hakea, jäljestää ja noutaa vesiriistaa. Koiran on haettava kaislikosta ja vedestä, noudettava vedestä lintu sekä seurattava maalla linnun laahausjälkeä. Kykynsä osoittanut koira voidaan palkita 1., 2. tai 3. palkinnolla.

Lyhytkarvaisista normaalikokoista mäyräkoirista vesiriistakokeeseen on osallistunut 13 koiraa, joista 9 on saanut tuloksen.

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeen (VAHI) tarkoitus on selvittää koiran ja ohjaajan kyky seurata vahingoittuneen riistaeläimen jälkiä. Kokeeseen osallistuvalla koiranohjaajalta edellytetään, että hän on

koiransa kanssa viranomaisten käytettävissä vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämistilanteessa.

Kokeeseen saavat osallistua kaikki yli 9 kuukauden ikäiset rekisteröidyt koirat, joiden ohjaajalla on metsästyskortti sekä hyväksytyt ja voimassa oleva ampumakoe. Verijäljen pituus on 1,5–2 km ja siihen käytetään 1/3 litraa verta. Jäljen ikä on vähintään 18 tuntia. "Kaatona" on hirvieläimen sorkka.

Koira saa kokeesta tuloksen hyväksytyt tai hylätty. Kaksi kertaa hyväksytyt tulokset saanut koira ei enää saa osallistua VAHI-kokeeseen, mutta voi kokeilla taitojaan hirvenjäljestyskokeessa (HIRV-J) ja tavoitella FIN KVA-J -arvoa.

Vuonna 2007 käyttöön tulleeseen kokeeseen on osallistunut ja sen hyväksytysti suorittanut 11 lyhytkarvaista mäyräkoiraa. HIRV-J-kokeen on hyväksytysti suorittanut kaksi lyhytkarvaista mäyräkoiraa.

4.4 Terveys

Mäyräkoiralla on pitkäikäisen rodun maine. Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmän vähitellen kasvavassa kuolinsyytilastossa on tiedot 380 koirasta, joista lyhytkarvaisia mäyräkoiria on 39. Mäyräkoirien keskimääräinen kuolinikä on tilaston mukaan 10 vuotta, mutta useat mäyräkoirat elävät yli 12-vuotiaiksi. Lyhytkarvaisella mäyräkoiralla esiintyy samoja sairauksia kuin muillakin mäyräkoirilla.

Mäyräkoirarotujen eli koko FCI4-ryhmän sairaudet on esitelty tarkemmin liitteessä 9.2. Tässä luvussa nostetaan esiin tilastoitavissa olevat ongelmat eli PEVISA-ohjelmaan sisältyvät silmänsairaudet PRA ja kaihi (HC, katarakta), ja PEVISA:n ulkopuolisista ongelmista seuratuimmat eli selkärangan välilevytyrä ja epilepsia. Toistaiseksi PEVISA:n ulkopuolella olevista mutta yleistyvistä silmäongelmista tarkasteluun on otettu ylimääräiset ripset ja karvat (distichiasis, cilia, trichiasis), PHTVL/PHPV ja PPM.

Liitteessä 9.2. selvitetään edellisten lisäksi tarkemmin polvilumpion sijoiltaanmenoa, joka sisältyy pienoismäyräkoirien PEVISAan, verkkokalvon kehityshäiriötä (RD), keratitista, allergisia iho-oireita, Cushingin oireyhtymää, sydänlappärrapeumaa, korvalehtien karvattomuutta, acanthosis nigricans -ihotautia, histiosytoomaa, nikamaepämuodostumia ja välimuotoisia nikamia sekä raajojen luiden kasvulinjojen liian aikaista sulkeutumista, kasvaimia, lisääntymisongelmia, ruokatorven laajentumaa ja hammersongelmia, synnynnäisiä vikoja kuten purentaongelmia, häntämutkia ja kivespuutoksia. Tunnetuista sairauksista liitteessä ovat mukana myös von Willebrandin sairaus, Ruotsissa diagnosoitu "jaktödem" sekä geenitesillä havaittavissa oleva narkolepsia.

Liitteessä kuvattujen sairauksien yhteydessä on myös jalostussuosituksia.

Suomen Mäyräkoiraliiton vuonna 1999 tekemässä terveyskyselyssä ei vastauksia analysoitu rodullain. 125 saadusta ilmoituksesta 48 raportoi selkäängelmistä ja 18 sydänvaivoista.

4.3.3 Muut harrastuslajit

Lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla harrastetaan rodunomaisten koemuotojen lisäksi ketteryysslajeja, agilitya (AGI) ja tottelevaisuuskokeita (TOKO). Agility on saavuttanut suuren suosion koiraharrastajien keskuudessa näyttävänä ja vauhdikkaana lajina. Laji ei ole mäyräkoirille sopivin mahdollinen harrastusmuoto niiden kondrodystrofisen rakenteen vuoksi, mutta silti agilitykilpailuihin on osallistunut 16 lyhytkarvaista mäyräkoiraa. Niistä 6 on syntynyt 2000-luvulla.

Tottelevaisuuskokeet eivät perinteisesti ole mäyräkoirien vahvin koemuoto. Metsästyskoiran olisi hyvä osata myös perustottelevaisuutta. Lyhytkarvaisista mäyräkoirista löytyy ajanjaksolla 1988–2007 rekisteröidyistä merkintä 11 koiran TOKO-aktiivisuudesta.

Vastaavaan kyselyyn vuonna 2004 saatiin tiedot 42 lyhytkarvaisesta mäyräkoirasta. Selkäängelmia ilmoitettiin 2, sydänvikoja 4 ja kasvaimia 7.

Terveyskyselyt ovat vanhoja, ja nykytilanne edellyttää uuden kartoituksen tekemistä. Myös rodun omaa selvitystä mäyräkoirien kuolinsyistä ja -iästä kaivataan.

Yliopistollisen eläinsairaalan (YES) potilasmateriaalissa ajalta 1993–2000 on 129 lyhytkarvaista mäyräkoiraa. Yleisin diagnoosi on selkäängelma (17 koira, 13 %), kasvaimet (11 koira) ja ihotulehdukset (6 koira). Sydämen läppävikoja aineistosta löytyy 3. Eläinsairaalan potilasmateriaali on valikoitunut pääkaupunkiseudulle lähetepotilaisiin ja päivystystapauksiin.

4.4.1 Silmänsairaudet

Jalostukseen käytettäviltä lyhytkarvaisilta normaalikoisilta mäyräkoirilta edellytetään, etteivät ne sairasta etenevää verkkokalvon surkastumaa (PRA) eikä perinnöllistä kaihia (HC). Silmälausunto-oikeuden omaavan eläinlääkärin lausunto ei astutusohjelmalla saa olla 24 kuukautta vanhempi.

PEVISA	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Tutkittu	177	203	215	221
PRA	-	-	-	-
HC	-	-	1	2

Vakavien, sokeuttavien silmänsairauksien, PRA:n ja HC:n esiintyvyys on alhainen.

Virallisen silmätarkastuslausuntolomakkeen muutoksen myötä myös muita, toistaiseksi PEVISAan kuulumattomia silmämuutoksia on alettu rekisteröidä.

Mäyräkoirilla esiintyvistä ylimääräisistä ripsikarvoista (distichiasis, trichiasis, cilia aberranta) voi aiheutua koiralle kivuliaitakin ongelmia, jotka hoitamattomina voivat vahingoittaa silmää.

PHTVL/PHPV eli linssin ja silmänpohjan välisen, sikiöaikaisen verisuoniverkoston vajaa surkastuminen sekä PPM (sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteet värikalvossa) on useissa tapauksissa merkitty tulkinna-raisiksi.

Muut	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
Ylim. ripset	1	1	15	27
PHTVL/ PHPV	1	1	4	2
PPM	-	-	1	3

Kaikissa näissä PEVISA-ohjelman ulkopuolisissa perinnöllisiksi todetuissa silmänsairauksissa suositellaan, että käytettäessä lievimpiä asteita jalostukseen toisen osapuolen tulisi olla terve. Vakavampia asteita potevia koiria ei tulisi käyttää jalostukseen lainkaan.

PEVISAan liittyviä silmätarkastuksia tehdään lähes pelkästään jalostukseen aiotuille koirille, joten tarkastettavat koirat ovat pääosin nuoria tai keski-ikäisiä. Myös vanhempia koiria pitäisi tarkastuttaa, sillä PRA ja kaihi voivat ilmetä vasta 7–9 vuoden iässä tai jopa myöhemmin.

4.4.2 Selkäongelmat

Mäyräkoirien välilevytyrjän esiintyvyydeksi on arvioitu ulkomaisissa tutkimuksissa noin 20 %. Suomesta ei esiintyvyytilastoja ole.

1990-luvun lopulla alkaneissa vapaaehtoisissa selkäkuvauksissa välilevyjen kalkkeutumien kartoittamiseksi on marraskuun lopulle 2008 käynyt 117 lyhytkarvaista mäyräkoiraa. Näistä 74 on kuvattu suositellussa eli 24–42 kuukauden iässä, jolloin kaikkien kalkkeutumien katsotaan näkyvän eikä kalkkeutumien katoaminen ole vielä alkanut. Kuvaustulokset on eritelty koirien rekisterintivuoden mukaan.

Selkätulos, suositus- tussäädössä kuvattu	1993–97	1998–02	2003–07	Yht.
terve = K0	2	7	5	14
lievä aste = K1–K2	1	12	22	35
keskivaikea = K3–K4	2	4	9	15
vaikea = K5 tai enemmän		5	5	10
kuvattu yht.	5	28	41	74

Selkätulos, liian nuorina tai vanhoina kuvatut	1993–97	1998–02	2003–07	Yht.
terve = K0	3	3	2	8
lievä aste = K1–K2	5	8	2	15
keskivaikea = K3–K4	6	3	4	13
vaikea = K5 tai enemmän	1	3	3	7
kuvattu yht.	15	17	11	43

Kalkkeutumien kartoitus perustuu useisiin ulkomaisiin tutkimushavaintoihin kalkkeutumien periytyvyydestä ja niiden yhteydestä välilevytyrään. Lokakuussa 2008 ilmestyneessä artikkelissa tanskalaiset tutkijat (Vibeke Jensen et al) määrittivät, että jokainen kalkkeutuma lisäsi välilevytyrjän. Siten koiralla, jolla on esimerkiksi viisi kalkkeutumaa, on noin nelinkertainen riski sairastua verrattuna koiraan, jolla ei ole kalkkeutumia.

Jalostussuosituksena on ollut, että vaikeasti kalkkeutuneita (K5 tai enemmän) ei jalostukseen käytettäisi. Täyskieltoa ei voida antaa, mutta vaikeasti kalkkeutuneiden jalostuskäytössä on tarkka harkinta paikallaan.

Kuvatuista koirista jälkeläisiä on saanut 70 koiraa, joista 8:lla on havaittu kalkkeutumia 5 tai enemmän. 620 koiralla on vanhemmat, joista ainakin toinen on kuvattu. Vaikeasti kalkkeutuneiden koirien jälkeläisiä on 124.

Vapaaehtoisten kuvausten ongelmana on, että kuvaustuloksia ei saada järjestelmällisesti sekä vanhemmita että jälkeläisistä. Lisäksi kuvaustilastoja vinouttaa se, että muutamit kasvattajat kuvattavat runsaasti koiria, kun taas toiset, paljonkin kasvattavat kennelit eivät kuvautu lainkaan.

4.4.3 Epilepsia

Epilepsiassa aivojen sähköinen toiminta häiriintyy kohtauksittaisesti. Epilepsia voi olla primaarista tai sekundaarista. Periytyvä epilepsian muoto on primaarinen. Suomessa primaarista epilepsiaa esiintyy kaikissa rotumuunnoksissa ja etenkin pitkäkarvaisissa mäyräkoirissa.

Kasvattajien ja koiranomistajien ilmoittamia epileptisiä koiria jalostustoimikunnan tietokantaan on kertynyt 5, joista yhden diagnoosi ei ole varma. Todellisuudessa epileptikkoja lienee huomattavasti enemmän. Kyselytutkimus tilanteen kartoittamiseksi on käynnistetty. Geenitestiöryhmä on kerännyt verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmälle sairautta aiheuttavan geenivirheen löytämiseksi ja geenitestin kehittämiseksi.

4.4.4 Lisääntymiskyky

Mäyräkoiranarttujen kiimat ovat yleensä voimakkaita ja säännöllisiä. Urokset ovat rakenteestaan huolimatta tavallisesti hyviä astujia. Keinosiemennyksiä ei juuri tarvita.

Mäyräkoirien hyvien lisääntymisominaisuuksien turvaamiseksi keinosiemennyksiin ei tule turvautua muulloin kuin siirto- tai pakastesperman käytön yhteydessä. Nartuista kiinnostumattomat, pehmeät ja pelokkaat urokset tulee karsia jalostuksesta.

Synnytykset ovat pääsääntöisesti luonnollisia. Supistuseikkoutta esiintyy jonkin verran, minkä vuoksi supistuksia voimistavaa lääkitystä tai keisarinleikkausta saatetaan tarvita. Mäyräkoiranartut ovat hyviä emoja eivätkä tarvitse ihmisen apua pentujen hoidossa.

Keskimääräiset pentuekoot sukupolittain				
1988–92	1993–97	1998–02	2003–07	
4,4	4,4	4,4	4,8	
Keskimääräiset pentuekoot 2003–2007				
2003	2004	2005	2006	2007
4,5	5,2	5,0	4,7	4,5

Keskimääräiset pentuekoot ovat 2000-luvulla nousseet aiempiin sukupolviin verrattuna.

Pennuissa esiintyy jonkin verran kivesvikoja, napatyriä, häntämutkia ja parentavikoja. Määristä ei ole tilastoa.

4.4.5 Tilanne ja suositukset muissa maissa

Useimmissa mäyräkoiramaissa terveyden tutkiminen ja tilastointi on satunnaista, mikä tulisi muistaa tuonteja suunniteltaessa. Jopa monessa WUT:n (Welt Union Teckel) suuressa jäsenmaassa on vallalla asenne, että mäyräkoirilla ei ole sairauksia eikä esimerkiksi silmien tutkiminen ole pakollista. Saksan terveystuloksia ei liiemmin tilastoida, vaikkakin tiedot löytyvät rodun vuosikirjoista (Zuchtbuch). Suomen kannalta yleisimpien tuontimaiden Viron ja Venäjän terveystilanteesta tietoja ei ole käytettävissä lainkaan.

FCI:n ulkopuolisissa Iso-Britanniassa koirien silmiä tutkitaan vapaaehtoisesti, mutta tuloksia ei julkaista järjestelmällisesti. Britit voivat halutessaan käyttää amerikkalaista koirien silmätautien CERF-tietokantaa (*Canine Eye Registration Foundation*), joka perii koiran tietojen rekisteröinnistä maksun. CERF on yhteistyössä alunperin koirien lonkkadysplasian tiedonkeruusen perustetun OFA:n (*Orthopedic Foundation for Animals*) kanssa.

Tuoreimpien tilastojen mukaan tutkituista mäyräkoirista 4,8 prosentilla on tavattu PRA (rekisteröityjä tietoja 21) ja 6,2 prosentilla patellaluksaatiota (113 rekisteröityä tietoa). Rotumuunnoksia ei ole eritelty.

Mäyräkoirien terveyttä seurataan tarkimmin Pohjoismaissa. Tulosten asettamat rajoitukset ja suositukset kuitenkin vaihtelevat.

Kun Suomessa lyhytkarvaisten mäyräkoirien jalostuksen esteenä ovat PRA ja perinnöllinen kaihi, Ruotsissa vain havaittu PRA estää jalostuskäytön. PRA-tapauksia ei kymmenen viime vuoden aikana ole löydetty ruotsalaisista lyhytkarvaisista mäyräkoirista. Erilaisia kaihimuotoja on vastaavana aikana tavattu 20.

Norjassa ja Tanskassa silmien tutkiminen on vapaaehtoista eikä rekisteröintirajoituksia ole. Tanskalaisia lyhytkarvaisista on silmätutkimuksissa löydetty 12 koiraa, joista yhdellä on PRA, yhdellä epäillään kaihia, viidellä on distichiasis, kolmella linssiluksaatio ja yhdellä PPM. Norjassa vapaaehtoisesti silmätutkituista lyhytkarvaisista mäyräkoirista on löydetty yksi kaihitapaus.

Selkiä on viime vuosina kuvattu sekä Tanskassa että Norjassa. Dansk Gravhundeklub eli Tanskan mäyräkoiraliitto suosittelee, että kaikki 1.7.1998 jälkeen syntyneet koirat selkäkuvataan ennen jalostuskäyttöä. Koiria, joilla on kalkkeutumia 3–4 voidaan käyttää jalostukseen rajoitetusti (1–2 pentuetta) sellaisen partnerin kanssa, jolla on korkeintaan yksi kalkkeutuma. Kuvattuja koiria on noin 480. Niistä 89 on lyhytkarvaisia, joista 17:llä ei ole havaittu kalkkeutumia ja 27 on vaikeasti kalkkeutuneita.

Norjassa on kuvattu noin 100 koiraa. Niistä 9 on lyhytkarvaisia mäyräkoiria, joista 5:llä ei ole havaittu kalkkeutumia. Vaikeasti kalkkeutuneita on 2. Jalostuskäytössä noudatetaan samoja ohjeita kuin Tanskassa.

Matadorijalostuksen kitkemiseksi Svenska Taxklubben on antanut suosituksen urosten pentuerajasta. Lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla raja on 10 pentuetta. Tanskassa uroksen pentumäärä sen koko elinaikana ei saa ylittää 25

prosenttia rodun vuosittaisesta rekisteröintimäärästä tai 5:ttä prosenttia uroksen oman sukupolven aikana syntyneestä pentumäärästä. Rajan ylittyessä Tanskan kennelliitto asettaa koiran jälkeläiset rekisteröintikieltoon.

4.5 Ulkomuoto

Rotumääritelmän mukaan mäyräkoira on matala, lyhyt-raajainen ja pitkänomainen. Maavara on noin 1/3 säkäkorkeudesta ja korkeuden suhde rungon pituuteen on 1 : 1,7–1,8.

Mäyräkoiran tulee olla ryhdikäs, tiivisrakenteinen ja lihaksikas. Sen pään asento on ylväs ja ilme tarkkaavainen. Lyhyistä raajoistaan huolimatta mäyräkoira liikkuu ketterästi.

Mäyräkoiralla tulee olla vahvat leuat ja moitteeton purenta. Mitä vahvemmat ovat leuat, sitä pienempi on alttius hampaiden kiinnityskudoksen tulehdukselle.

Karvoihin on katsomista

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran karvapeite on lyhyt, tiheä, ihonmyötäinen ja kiiltävä. Pohjavilla puuttuu.

Hyvälatsuinen lyhyt karva on tiheä, eristävä ja ihoa suojaava. Huonolaatuinen karva ei suojaa ihoa, vaan jättää korvalehdet, rinnan ja vatsanalustan paljaaksi.

Suuri ei ole kaunista

Nykyisen rotumääritelmän mukaan normaalikokoisten mäyräkoirien rinnan ympärys on yli 35 cm ja paino enintään noin 9 kg.

Mäyräkoiran koko on hinautunut hitaasti ylöspäin. Raskaiden ja syvärintaisten angloamerikkalaisten mäyräkoirien sekoittaminen mannereurooppalaisiin sukuihin on muuttamassa mäyräkoiran tyyppiä alkuperäiseen metsästystehtävään sopimattomaksi.

DTK (Deutsche Teckelklub) ja WUT (Welt Union Teckel) ovat pyrkineet torjumaan eräiden FCI:n (Fédération Cynologique Internationale) jäsenmaiden yritykset rotumääritelmän muuttamisesta koon osalta sallivammaksi. Näyttelykehissä suuntaus on jo vuosia ollut nimenomaan suurikokoisia suosiva.

Koolla ja rintakehän muodolla on suuri merkitys luolametsästyksessä. Liian syvä rintakehä estää koiraa liikkumasta tehokkaasti maan päällä ja alla. Ylisuuren koiran on vaikea edetä luolastossa ja se on altis loukkaantumisille, koska saaliseläimen iskujen väistäminen on työlästä.

Koolla on merkitystä myös ajometsästyksessä. Metsästyslain mukaan sorkkaeläimiä ei saa Suomessa ajattaa yli 28 cm korkeilla koirilla. Ahvenanmaan lainsäädännössä kokorajoitusta ei kuitenkaan ole, ja Suomen Kennelliitto onkin tehnyt esityksen rajoituksen poistamisesta myös manner-Suomessa. Koko vaikuttaa myös ajotapaan. Liian suuri ja korkearaajainen mäyräkoira ajaa liian nopeasti, jolloin ajettava kaikkoo helposti kauaksi metsästäjästä.

Värillä on väliä

Lyhytkarvaiset mäyräkoirat ovat tavallisesti mustia punaisin tai ruskeita keltaisin merkein tai eri sävyisiä punaisia. Myös laikullisia eli musta-, ruskea- ja punamerle-

värisiä lyhytkarvaisia mäyräkoiria esiintyy. Riistanväri on myös lyhytkarvaisille sallittu mutta ei toivottu.

Mäyräkoiralla satunnaisesti esiintyviä värejä ovat kermanvärinen ja juovikas, joita esiintyy erityisesti englantilaisissa mäyräkoirapopulaatioissa. Erittäin harvinaisia värejä kaikkialla maailmassa ovat valkolaikullinen, sininen ja isabella. Meillä ne kuuluvat väreihin, jotka ovat kiellettyjä.

Turkinväriin liittyy tietyissä tapauksissa terveysongelmia.

- **Homotsygootti merle:** Aiheuttaa alkion varhaisen kuoleman tai tuottaa yksilön, jolla silmän ja korvan rakenteiden epämuodostumien riski on kohonnut
- **Sininen (haalistunut musta) sekä isabella (haalistunut ruskea):** Kohonnut alttius karvatuppien kehityshäiriölle, dysplasille. Karvatuppien dysplasiaa sairastavalla koiralla on pentuaikana normaali karvapeite, mutta koiran aikuistessa karvapeite ei enää uusiudu normaalisti. Ihoon kehittyvä krooninen tulehdus ja karvapeite käy harvaksi.
- **Valkokirjava (piebald):** Kohonnut alttius alentuneelle kuulolle tai kuuroudelle. Kuurous voi olla tois- tai molemminpuolista. Piebald-väritys on suosittu mutta myös kiistanalainen pohjoisamerikkalaisten mäyräkoirakasvattajien keskuudessa.

Suomen Kennelliiton rekisteröintisääntöjen mukaan kahden laikullisen eli merle-värisen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Punaisen mäyräkoiran parittaminen merle-värisellä yksilöllä on jossain määrin ongelmallista. Vastasyntyneellä punamerlellä pennulla laikut näkyvät selvästi, mutta täysikasvuisella yksilöllä huomattavasti heikommin. Ellei väriä ole kirjattu rekisteröinnin yhteydessä oikein, on vaarana kahden punamerlen yhdistäminen myöhemmin vahingossa.

Laikullisuuden toteamiseksi on olemassa geenitesti.

Erikoisten värien jalostamiseen on syytä suhtautua pidättyväisesti. Rotuominaisuudet eivät saisi kärsiä erikoisen värin kustannuksella, ja erikoisiin väreihin liittyvät terveysriskit tulisi pitää mielessä. Mäyräkoiran historiasta ja eri maiden erilaisista jalostuskäytännöistä johtuen tuontikoirien jälkeläisissä voi esiintyä aiemmin sallittuja, nykyisin ei-hyväksytyjä värejä. Ne kannattaa rekisteröidä EJ-rekisteriin, jotta ei-hyväksytyistä väreistä päästään eroon.

4.5.1 Ulkomuodon arvioiminen jalostusta varten

Koiran ulkomuoto voidaan arvioida jalostusta varten virallisessa koiranäyttelyssä tai rotujärjestön jalostustarkastuksessa.

Näyttelyarvostelu ei ole yksityiskohtainen, koska arvostelu-aikaa koiraa kohden on ainoastaan muutamia minuutteja. Koiran vahvuudet ja vakavat puutteet tulevat kuitenkin yleensä huomatuiksi. Aggressiivisesti tai hyvin

pelokkaasti käyttäytyvä koiraa samoin kuin koiraa, jolla on esimerkiksi vakava purentavika tai hännän nikamavika saa arvosanan "hylätty", HYL. Hylätty-arvosanan saanutta koiraa ei suositella jalostukseen käytettäväksi.

Koiranäyttelyt ovat viime vuosikymmeninä ajautuneet pois päin alkuperäisestä jalostusta palvelevasta tarkoituksestaan ja muuttuneet kilpailullisemmiksi. Korkeimpien laatupalkintojen ERI (erinomainen) ja EH (erittäin hyvä) osuus on vuosi vuodelta runsastunut niin, että vähintään EH on jaettu 70–80 prosentille näyttelyissä käyneistä mäyräkoirista kaikissa muunnoksissa.

Ulkomuototuomarit näkevät runsaasti koiria ja voivat halutessaan ja laatuarvosteluasteikkoa laajasti hyödyntäen vaikuttaa merkittävästi rotujen kehitykseen. Suomen Mäyräkoiraliiton ulkomuototuomarikoulutuksessa korostetaan oikeaa koon arvostelua.

4.5.1.1 Näyttelyt

Koiranäyttelyissä mäyräkoirat arvostellaan omana roturyhmänään (FCI 4) ja yhdeksänä rotuna.

Näyttelytulosten perusteella lyhytkarvainen mäyrä-

koira on ulkomuodoltaan erittäin hyvä ellei peräti erinomainen. Jokaisesta sukupolvesta 40–50 prosenttia on käynyt koiranäyttelyssä, ja useampi kuin kolme koiraa neljästä on arvioitu vähintäänkin rotunsa erittäin hyväksi edustajaksi (1/EH).

Korkein näyttelytulos	rekisteröintivuosi			
	1988–92	1993–97	1998–02	2003–07
rekisteröity	1077	867	722	1197
käyneitä	532	430	348	468
käyneitä rekister. %	49	50	48	39
SA/ERI %	36,5	46,7	57,1	51,5
1/EH %	33,5	28,6	25,0	32,7
SA/ERI+1/EH	70,0	75,3	82,1	84,2
2/H %	22,9	21,2	14,7	12,0
3/T %	4,3	2,8	2,6	1,9
0/HYL %	2,4	0,7	0,3	1,9
EVA/-	0,4	-	0,3	-

Näyttelyarvostelujen mukaan puutteita esiintyy jonkin verran rintakehän muodossa (lyhyt rintakehä, puutteellinen eturinta) ja raajojen kulmauksissa ja liikkeissä. Myös hammaspuutoksia esiintyy jonkin verran. Etuhammas- ja välihammaspuutokset ovat tavallisimpia.

4.5.1.2 Jalostustarkastukset

Jalostustarkastuksen tarkoituksena on saada koirista selkeämpi, yhtenäisempi ja tarkempi arvio kuin näyttelyarvostelussa. Samalla pyritään löytämään uusia, hyviä jalostukseen sopivia koiria. Koiran omilla ominaisuuksilla

ei ole mitään merkitystä jalostuksen kannalta, jos ne eivät ole periytyviä. Periytyminen voidaan arvioida vain esivanhempien ja jälkeläisten ominaisuuksien perusteella.

Jalostustarkastuksen suorittavat ulkomuototuomari ja jalostustoimikunnan edustaja. Koira mitataan ja punnitaan. Mitattavia kohteita on 7, joiden perusteella koiran mittasuhteet määritellään. Rakenne arvostellaan seisot-tamalla koiraa pöydällä ja liikuttamalla sitä maassa. Myös koiran käyttäytyminen arvostellaan.

Loppulausunnossa koira, jossa todetaan vain vähäisiä puutteita, saa arvosanan "hyväksytty" ja koira on jalostukseen suositeltavissa. Koira, jossa todetaan useita puutteita, jotka eivät kuitenkaan ole kovin merkityksellisiä, saa arvosanan "hyväksytty varauksin", jolloin jalostuskäytössä puutteiden hallinnassa pitämiseen on kiinnitettävä huomiota.

Koira, jossa on merkittäviä mutta ei vakavia puutteita saa arvosanan "ei suositella jalostukseen". Koira, jossa on yksikin vakava puute, saa arvosanan "hylätty" eikä sitä tule käyttää jalostukseen.

Nykymuotoiset jalostustarkastukset alkoivat 1994, ja niihin on osallistunut 220 lyhytkarvaista mäyräkoiraa. Koirat ovat valikoituneet jalostustarkastuksiin satunnaisesti eikä yksittäisten koirien jalostuksellista merkitystä ole päästy arvioimaan jälkeläisten perusteella. Parasta jalostustarkastusten antia ovat olleet koirien koossa ja mittasuhteissa tapahtuneiden muutoksien havainnointi.

Keskiarvo- mitat kg & cm	Tarkastettujen rekisteröintivuosi			
	1988– 92	1993– 97	1998– 02	2002– 07
tarkastettu yht.	22	78	63	57
tarkastettu uroksia	9	40	32	24
tarkastettu narttuja	13	38	31	33
paino urokset	9,9	9,8	10,0	10,5
paino nartut	8,9	8,8	8,7	8,7
rinnanpöyryys urokset	43,2	42,5	42,7	44,6
rinnanpöyryys ry nartut	40,3	40,3	40,4	41,2

Jalostustarkastusten perusteella lyhytkarvaisten mäyräkoirausten koko on hinautunut yli rotumääritelmän enimmäispainon "noin 9 kiloa". Jalostustarkastettujen normaalikuntoisten urosten painon keskiarvo on 9,9 kg. Myös rinnanpöyrykset ja korkeudet ovat kasvaneet. Narttujen painon keskiarvo 8,6 kg on pysynyt rotumääritelmän mukaisena.

4.5.2 Rekisteriohjeen määräykset

Rekisteröinnin yhteydessä koiran rekisterinumeron perään liitetään karvanlaatua, kokoa ja väriä kuvaavat kirjaintunnukset.

Karvanlaatua ja kokoa kuvaavat kirjaintunnukset		
K lyhytkarvainen normaalikokoinen	R karkeakarvainen normaalikokoinen	L pitkäkarvainen normaalikokoinen
KZ, RZ, LZ kääpiömäyräkoira		KK, RK, LK kaniinimäyräkoira

Mäyräkoira voidaan siirtää muunnoksesta toiseen, jos sen koko tai karvanlaatu osoittautuu rekisterikirjaan ilmoitetusta poikkeavaksi.

Karkeakarvaisuus periytyy vallitsevasti lyhytkarvaisuuteen nähden ja lyhytkarvaisuus pitkäkarvaisuuteen nähden. Näin ollen karkeakarvainen mäyräkoira voi kantaa perimässään lyhytkarvaisuuden tai pitkäkarvaisuuden tekijää. Lyhytkarvainen voi kantaa perimässään pitkäkarvaisuuden tekijää.

Rodun historiasta ja eräiden maiden jalostusohjeistä johtuen karkeakarvaisista vanhemmista syntyy Suomessa harvakseltaan mutta säännöllisesti lyhytkarvaisia jälkeläisiä. Harvinaisempaa vaikkakaan ei tavatonta on pitkäkarvaisten jälkeläisten syntyminen lyhytkarvaisista tai karkeakarvaisista vanhemmista.

Karvanlaadun osalta muutos voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk. Muutos suurempaan kokoluokkaan voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk, jos sen voidaan selvästi todeta kuuluvan suurempaan kokoluokkaan. Siirto pienempään kokoluokkaan voidaan tehdä vasta koiran täytettyä 15 kk.

Kun pienoismäyräkoira syntyy kaniinimäyräkoiran ja kääpiömäyräkoiran yhdistelmästä, pennut rekisteröidään suuremman vanhemman rotuun eli kääpiömäyräkoiraksi.

Siirto muunnoksesta toiseen koon tai karvanlaadun mukaan voidaan tehdä ulkomuototuomarinlausunnon perusteella virallisessa koiranäyttelyssä tai kahden, rodun arvosteluun oikeutetun ulkomuototuomarin lausunnon perusteella. Siirto voidaan tehdä vain kerran ja koiran ennen siirtoa saavuttamat näyttelytulokset mitätöidään.

Normaalikokoisissa mäyräkoirissa siirrot koskevat vain yksittäisiä yksilöitä. Karvanlaadun vuoksi tehdyissä siirroissa siirretään tavallisimmin karkeakarvaisia yksilöitä lyhytkarvaisiin. Säännöllisesti, joskin harvaksen, siirretään normaalikokoisia kääpiöihin tai päinvastoin.

Siirrot ovat yleisempiä pienoismäyräkoirissa, ja ne kuvastavat populaatioiden kokoa ja jalostusyksilöiden määrää. Pitkäkarvaiset ja karkeakarvaiset pienoismäyräkoirat ovat muodostaneet riittävän suuret jalostuspopulaatiot, kun taas lyhytkarvaisten pienoismäyräkoirien populaatioiden synnyssä ja kasvussa koko- ja karvanlaatusiirroilla on ollut paljonkin merkitystä.

4.5.3 Koko- ja karvanlaatumuunnosten risteyttämistä koskevat säännöt

Rodun kotimaan rotujärjestö Deutsche Teckelklub (DTK) samoin kuin eurooppalaiset kattojärjestöt FCI ja Welt Union Teckel (WUT) katsovat, että koko- ja karvanlaatumuunnoksia on jalostettava toisistaan erillään ellei risteyttäminen ole muunnosten terveyden takia välttämätöntä. Kanta on ymmärrettävä, sillä määräkoirapulaatiot Keski- ja Etelä-Euroopassa ovat riittävän suuria erillään jalostettavaksi.

Käytännöt Pohjoismaissa vaihtelevat. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa karvanlaatu- ja kokomuunnosten risteytyksiä saa tehdä vapaasti. Tanskassa kokomuunnos-

ten risteytys on sallittua. Suomessa eri karvanlaatuja saa risteyttää ainoastaan SKL:n antamalla poikkeusluvalla.

Samaa karvanlaatua olevia kääpiö- ja kaniinimäyräkoiria saa risteyttää vapaasti, koska kaniinimäyräkoirakannat ovat liian pieniä erillään jalostettaviksi. Normaali- ja pienoismäyräkoirien risteyttämisessä keskenään noudatetaan FCI:n kantaa, joka risteytysohjeen mukaan on periaatteessa kielteinen. Poikkeuksia sallitaan vain erityin painavista terveydellisistä syistä, ja silloinkin risteytysten edellytetään tapahtuvan suunnitelmallisesti rotujärjestön ohjauksessa.

5 – Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Suomen Mäyräkoiraliitto teki ensimmäisen jalostuksen tavoiteohjelmansa vuonna 1984. Tämä tavoiteohjelma vahvistettiin Suomen Kennelliitossa 1.12.1986. Viimeisin JTO on vuodelta 2003.

Aiemmille jalostuksen tavoiteohjelmille on ollut tyyppillistä konkreettisuuden puute. Tavoitteiksi on useimmiten asetettu pelkkä huomion kiinnittäminen.

5.1 Populaatio ja sen tila

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran jalostuspohja on laajentunut. Tiukasta sisäsiitoksesta on luovuttu, mutta linjasii-
tosta tehdään edelleen joissakin kenneleissä. Sukusiitosprosentit ovat yleisesti pienentyneet hyvälle tasolle ja tehollinen kannankoko on pysynyt vakaana ja nuorimassa sukupolvessa tuntuvasti noussut. Urosten käyttöä on edelleen varaa tehostaa.

5.2 Luonne

Luonteet ovat yleisesti ottaen hyviä tai erinomaisia. Joissakin jalostuslinjoissa on alkanut ilmetä etenkin ihmisiin kohdistuvaa pelokkuutta.

5.3 Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuudet ovat edelleen kohtalaisen hyvät ja monipuoliset, mutta heikentymisestä on viitteitä.

5.4 Terveys

Terveyden osalta jalostustyön keskeisin asia on ollut perinnöllisten silmäsairauksien vastustaminen ja PEVISA-ohjelmaan liittyminen silmäsairauksien osalta 1992. Selkäongelmia tai epilepsiaa ei tavoiteohjelmissä ole juuri mainittu.

PRA:n ja HC:n vastustaminen on lyhytkarvaisilla mäyräkoirilla onnistunut jalostuksen tavoiteohjelman mukaisesti. Cilia aberrantian suuri esiintyvyys on tullut yllätyksenä.

5.5 Ulkomuoto

Tyyppi on yleisesti ottaen ollut erinomainen tai erittäin hyvä. Urosten koko on kasvamassa liian suureksi.

6 – Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1 Visio

Lyhytkarvainen mäyräkoira säilyy hyvähermoisena, iloisena ja ystävällisenä perheenjäsenenä sekä monipuolisena harrastus- ja metsästyskoirana. Se pysyy terveenä, jäntevänä ja kestäväenä rotuna. Urosten koko pienenee. Rodun suosio pysyy vähintään nykyisenlaisena eikä se jakaannu käyttö- ja näyttelylinjoihin. Kannan geneettinen monimuotoisuus säilytetään käyttämällä sekä narttuja että uroksia laajalla rintamalla jalostukseen.

6.2 Rotujärjestön tavoitteet ja strategiat

6.2.1 Populaation kokonaistilanne ja rakenne

Kasvatustoiminta ja rekisteröinnit pysyvät ennallaan tai lisääntyvät hallitusti. Jalostusmateriaalin käyttö tehostuu, jalostuspohja monipuolistuu. Vuosittainen tehollinen kannankoko pysyy yli 100:n vuosina 2009–2013. Rodun keskimääräinen sukusiitosaste pysyy 2,5 prosentin tienoilla.

Jalostuspohjan laajentamiseksi kasvattajia kannustetaan tuomaan maahan jalostusyksilöitä etenkin Keski-Euroopasta, missä koirien metsästysominaisuuksia testataan laajasti.

Mikäli jalostusurosten ja -narttujen määrällisen suhteen vinoutuma edelleen jatkuu, on asia korjattavissa vain PEVISA-ohjelmaan viedyllä jälkeläisrajoituksella.

Jalostuskoiran tärkeimmät ominaisuudet ovat rodunomainen luonne ja hyvä terveys. Myös metsästysominaisuudet ovat arvokkaita. Jalostukseen tulee käyttää ainoastaan terveitä, elinvoimaisia ja riistaviettisiä yksilöitä. Koetuloksesta ei tule tinkiä.

6.2.2 Luonne

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran luonnetta vaalitaan karsimalla jalostuksesta pelokkaat ja epävarmat yksilöt. Luonnetestaus auttaa arvioimaan koirien luonteita. Luolakoirien taipumuskokeessa ja metsästyskokeessa palkituilla koirilla on yleensä rodunomainen hermorakenne. Systemaattinen menestyminen mäyräkoirien käyttökokeissa kertoo toivotusta työkestävyydestä.

Arkoja tai vihaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

6.2.3 Käyttöominaisuudet

Etenkin luolaominaisuuksia parannetaan edelleen jalostusvalinnalla. Hyvien luolaominaisuuksien säilyttämiseksi jalostukseen tarvitaan myös erittäin kovia koiria. Myös ajo-ominaisuuksia parannetaan. Koirien omistajiin ja

kasvattajiin vedotaan, jotta nämä veisivät koiriaan mahdollisimman laajasti luola-, ajo- ja jäljestyskokeisiin.

Etenkin luola- ja ajokokeissa menestyneet yksilöt pyritään saamaan jalostukseen mukaan. Koekäynnit pysyvät vähintäänkin ennallaan ja ne pyritään kääntämään nousuun vuosina 2009–2013.

Jalostuskäyttöön tuodaan tai lainataan aikuisia koiria, joilla on sopivat käyttöominaisuudet. Angloamerikkalais- taustaisia koiria on käytettävä jalostukseen harkiten. Niiden jälkeläisistä tulisi jalostukseen valita ainoastaan käyttökokeissa menestyneitä yksilöitä.

6.2.4 Terveys

Hyvä terveys on edellytys suosiolle niin harrastus- kuin perhekoirana. Jalostukseen käytetään ainoastaan kliinisesti terveitä koiria.

Välilevytyrän esiintyvyyttä pyritään pienentämään. Välilevytyrään sairastuneet yksilöt vedetään välittömästi pois jalostuksesta, ja niiden lähisukulaisiin ja jälkeläisiin suhtaudutaan jalostuskäytössä varauksin. Välilevytyrän esiintyvyys laskee vuosina 2009–2013.

Allergikkoja ei käytetä jalostukseen.

Cilia aberranta-tilannetta seurataan ja pyritään selvittämään vian todellinen kliininen merkitys. Muilta osin populaation terveys pysyy nykyisenlaisena.

6.2.5 Ulkomuoto

Lyhytkarvaiset mäyräkoirat ovat rakenteeltaan erinomaisia, joten rakenteen osalta jalostusvaatimuksista voidaan toistaiseksi tinkiä. Yli 10 kg painavien koirien käyttöön jalostuksessa tulisi kuitenkin suhtautua varauksin. Urosten koon kasvu pysähtyy vuosina 2009–2013.

6.2.6 Yhteenvedo rotujärjestön strategiasta

– **Hallitus muuttaa jalostusohjesääntöä siten, että eri jalostuspopulaatioiden yksilölliset tarpeet voidaan paremmin ottaa huomioon jalostusyksilöitä valittaessa.**

Lyhytkarvaisen mäyräkoiran kohdalla on mahdollista suorittaa jalostusvalintaa luonteen, terveyden, käyttöominaisuuksien ja vielä rakenteenkin suhteen. Pentuvälitys muutetaan kannustavaksi, mm. selkäkuvauksia taloudellisesti tukevaksi.

– **Välilevytyrän tehokas vastustaminen onnistuu selkäkuvauksiin perustuvan jalostusvalinnan avulla.**

Vastustamisen tehostamiseksi selkäkuvauksia tarvitaan runsaasti lisää. Liitto tukee kuvauksia maksamalla kuvaustukea koiran omistajalle. Röntgenkuvat arvostellaan keskitetysti. Tukea vastaan liitto saa kuvaustulokset käyttöönsä.

Mikäli koirien selkäkuvauksimäärät jäävät alle asetetun tavoitteen (20 % sisältäen kaikki kotimaiset jalostusyksilöt), aloitamme prosessin selkäkuvauksen viemiseksi PEVISA-ohjelmaan.

Jalostustoimikunta ylläpitää kliinisesti oireilleista samoin kuin röntgenkuvatuista koirista tietokantaa. Tietokanta selkäkuvatuista on kasvattajien käytössä liiton internetsivuilla. Tietokanta kliinisesti oireilleista on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

– **Suomen Mäyräkoiraliitto kartoittaa epilepsian esiintyvyyttä ja kliinistä kuvaa liiton internetsivujen yhteydessä olevaa kyselylomaketta käyttäen.**

Jalostustoimikunta ylläpitää epilepsiaa sairastavista koirista tietokantaa. Tietokanta on ollut ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2009 tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille. Karkeakarvaisella kääpiömäyräkoiralla epilepsiaa aiheuttava yksi geenivirhe on löydetty. Muiden muun- nosten sairastuneista ja terveistä koirista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön muiden epilepsiaa aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi.

– **PRA:ata ja kataraktia (HC) vastustetaan PEVISA:n puitteissa. Muita silmäsairauksia vastustetaan jalostustoimikunnan suositusten pohjalta.**

Lyhytkarvaisten ja pitkäkarvaisten pienoismäyräkoirien PRA-sairautta aiheuttava geenivirhe on löydetty ja sitä kantavien koirien seulonta DNA-testillä on aloitettu. Liitto tukee tutkimusta taloudellisesti. Tukea vastaan liitto saa tutkimustulokset käyttöönsä. Muilla muunnoksilla PRA:ta aiheuttavien geenivirheiden etsintä käynnistyy lähitulevaisuudessa. Myös keratitista sairastavista koirista ja niiden sukulaisista kerätään verinäytteitä tutkija Hannes Lohen tutkimusryhmän käyttöön keratitista aiheuttavien geenivirheiden löytämiseksi. Kataraktin geneettisen syyn jäljittäminen pyritään aloittamaan Hannes Lohen tutkimusryhmän kanssa.

– **Jalostustoimikunta ylläpitää tietokantaa todetuista silmäsairauksista.**

Tietokanta on ollut osin ainoastaan jalostustoimikunnan käytössä. Vuosina 2008–2010 jäsenelty tietokanta on tarkoitus saada kasvattajien käyttöön liiton internetsivuille.

– **Koon pienentämiseksi normaalikokoisia mäyräkoiria ryhdytään punnitsemaan erikois- ja ryhmänäytteilyssä JTO-kaudella 2009–2013. Siten kerättyjen painotietojen perusteella arvioidaan punnituskäytännön mahdollista virallistamista kaikkiin koiranäyttelyihin ja punnitustuloksen vaikutusta laatupalkintoon.**

Ulkomuototuomarille esitetään toivomus olla palkitsemata ERI:llä yli 10 kg painavia normaalikuntoisia koiria.

6.3 SWOT-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Populaatio Maailmanlaajuisesti levinnyt rotu. Suosio nousussa.</p> <p>Luonne Parhaimmillaan reipas, avoin, ystävällinen ja perheuskollinen.</p> <p>Käyttöominaisuudet Parhaimmillaan monipuoliset. Sopii tiheään asuttujen alueiden rikkonaisiin metsästysmaastoihin.</p> <p>Terveys Kohtuullisen terve ja pitkäikäinen rotu.</p> <p>Ulkomuoto Tiivisrakenteinen ja lihaksikas, elegantti. Lyhyistä raajoistaan huolimatta liikkuvainen ja ketterä.</p> <p>Markkinapotentiaali Helppohoitoisuus ja monipuoliset käyttöominaisuudet ovat markkinavaltti.</p>	<p>Populaatio Jalostuspohja voisi olla laajempi.</p> <p>Luonne Epävarmoja yksilöitä löytyy.</p> <p>Käyttöominaisuudet Viitteitä kiinnostuksen laimenemisesta luolaominaisuuksien jalostamisessa.</p> <p>Terveys Epilepsiaa, silmä- ja selkäsairauksia esiintyy.</p> <p>Ulkomuoto Kondrodystrofiseen rakenteeseen liittyvä yleinen ja familiaarinen alttius selkä- ja sydänsairauksiin. Liian painavia yksilöitä esiintyy.</p> <p>Markkinapotentiaali Riistaviettisyydestä johtuen pelkkänä seurakoirana pitäminen usein työlästä.</p>
Mahdollisuudet	Uhat
<p>Populaatio Erisukuista jalostusmateriaalia on mahdollista tuoda. Kotimaisen populaation käyttöä on mahdollista tehostaa.</p> <p>Luonne Käyttöominaisuuksia testaamalla on mahdollista löytää sopivan luonteen omaavia yksilöitä jalostukseen.</p> <p>Käyttöominaisuudet Käyttökokeissa palkittuja yksilöitä on mahdollista tuoda. Kotimaisen kannan yksilöiden testaamista voidaan lisätä ja valita jalostukseen toimivia yksilöitä.</p> <p>Terveys Jalostusvalinnalla mahdollista vaikuttaa terveyteen.</p> <p>Ulkomuoto Jalostusvalinnalla suuri mahdollisuus vaikuttaa rakenteeseen ja kokoon.</p> <p>Markkinapotentiaali Miellyttävän perhekoiran ja terveen, kestävän monipuolisen harrastuskoiran maineen paraneminen lisää edelleen kysyntää.</p>	<p>Populaatio Suosio kääntyy laskuun. Jalostuspohja kapenee.</p> <p>Luonne Heikkohermoisuus lisääntyy. Rodun maine mukavana perhe- ja harrastuskoirana menetetään.</p> <p>Käyttöominaisuudet Harkitsematon tuonnit heikentävät metsästysominaisuuksia. Rotu jakautuu käyttö- ja näyttelylinjoihin.</p> <p>Terveys Välilevytyrää sairastavien määrä lisääntyy. Muitakin terveysongelmia ilmaantuu.</p> <p>Ulkomuoto Koirien koko kasvaa alkuperäiseen tehtävään soveltumattomaksi. Rintakehä lyhenee ja raajojen kulmaukset heikkenevät.</p> <p>Markkinapotentiaali Helppohoitoista seurakoiraa haluavat valitsevat lyhytkarvaisen pienoismäyräkoiran.</p>

6.4 Riskien hallinta

Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten välttää	Toteutuessaan merkitsee
Jalostuspohja kaventuu.	Kasvattajat asettavat jalostuskoirille liian tiukkoja jalostusvaatimuksia ja käyttävät jalostukseen liian harvoja sukuja edustavia koiria.	Populaation rakenteen seuraaminen. Urosten jälkeläismäärien seuraaminen.	Erisukuisten tuonti- ja lainakoirien järkevä käyttö. Kokomuunnosten riskeyttäminen sallitaan.	Rodun geneettinen monimuotoisuus vähenee.
Perinnölliset sairaudet lisääntyvät huomattavasti.	Jalostuspohjan kaventumisesta johtuva sairausgeenien ryvästyminen. Kasvattajat ja jalosturosten omistajat eivät karsi sairaita yksilöitä jalostuksesta.	Terveyskartoitusten tekeminen. Avoin tiedonkulku kasvattajien ja rotujärjestön välillä. Sairauksiin liittyvän tutkimustoiminnan seuraaminen ja osallistuminen siihen.	Sairaiden koirien karsiminen jalostuksesta. Yksinkertaisesti periytyvien sairauksien kantajien hallittu käyttö. Tuontiurosten tehokas seuranta. Jalosturosten ylikäytön välttäminen. Sukusiitoksen välttäminen.	Sairaiden koirien määrä lisääntyy. Rodun suosio laskee.
Luonteet heikkenevät.	Kasvattajat eivät karsi ei-toivottuja luonteenpiirteitä omaavia yksilöitä jalostuksesta.	Luonteiden seuraaminen jalostustarkastusten, käytökokeiden ja luonnetestien avulla.	Jalostukseen käytetään ainoastaan vahvahermoisia yksilöitä. Arkiluonteet kartoitetaan kyselytutkimuksella.	Pelokkaiden ja heikkohermoisten koirien määrä lisääntyy. Rodun suosio laskee.
Käyttöominaisuudet heikkenevät.	Koirien omistajat eivät ole kiinnostuneita testaamaan koiriensa käyttöominaisuuksia. Kasvattajat käyttävät jalostukseen koiria, joilla ei ole rodunomaisia käyttöominaisuuksia. Ajo-ominaisuuksia jalostetaan yksipuolisesti. Jalostus painottuu ulkomuotoon.	Käyttöominaisuuksien yleisen arvostuksen lisääminen valistusta lisäämällä. Kasvattajien kannustaminen koirien testaamiseen.	Testattujen jalostuskoirien tuonti / lainaaminen.	Rotu jakaantuu näyttely- ja käyttökoiriin. Rodun suosio laskee.

6.5 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Säilytetään ennallaan	Muutetaan 2008	Kehitetään 2008–2010 aikana	2011	2012–2013
<ul style="list-style-type: none"> – Koe- ja näyttelykävintien tilastointi ja seuranta – Jalostusurosten jälkeläismäärien seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> – Jalostusohjesääntö – Jalostustarkastukset (liittyen jalostusohjesääntöön) – Pentuvälitys (liittyen jalostusohjesääntöön) – Jalostusuroslistat – Sairauksiin ja vikoihin liittyvä tiedonkeruu, tilastointi, tietojen julkaisu ja seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> – PEVISA vastaamaan paremmin nykyistä tilannetta – Geenitestityöryhmä jalostustoimikunnan yhteyteen – Silmäsairauksiin, epilepsiaan ja välilevytyrään liittyvien tietokantojen julkaiseminen kotisivuilla – Sähköiset kyselylomakkeet mäyräkoirien sairauksien seurantaan – Sähköinen pentuelomake mäyräkoirien lisääntymisominaisuuksien seurantaan – Liiton kotisivut jalostajia teknisesti paremmin palveleviksi – Tehdään kyselytutkimus terveydestä ja arki-olun ongelmista – Jalostuslaskurin kehitys – 2009: Aloitetaan prosessi kokoristeytysten sallimiseksi rajoituksitta 	<ul style="list-style-type: none"> – Analysoidaan 2003–2007-sukupolven kehitystä – Geenitestitilanteen ja tulosten tarkistaminen – Tehdään kyselytutkimus metsästyskäytöstä 	<ul style="list-style-type: none"> – JTO:n päivitys – Käynnistetään tarvittaessa prosessi selkäkuvauksien viemiseksi PEVISA-ohjelmaan

7 – Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Tavoiteohjelman toteutumista seurataan ja päivitetään vuositasolla. Kattava yhteenveto ja päivitys tehdään viiden vuoden välein ennen seuraavaa PEVISA-kautta.

8 – Lähteet

Internet:

- Suomen Kennelliiton jalostustietokanta <<http://jalostus.kennelliitto.fi>> 15.4.2008
- Suomen Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.mayrakoiraliitto.fi> 15.4. 2008
- Ruotsin Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.taxklubben.org>. 15.4. 2008
- Norjan Mäyräkoiraliiton www-sivusto: <www.norskedachshundklubbersforbund.org/>. 15.8.2006
- Tanskan Mäyräkoiraliiton www-sivusto <www.dgk.dk> 15.4. 2008
- Luonnetestitulosten tietokanta. <www.dogsports-online.com/lte/>. 2.5.2008
- Suomen Palveluskoiraliiton luonnetestitulokset / toimisto ja internetsivusto <www.palveluskoiraliitto.fi> helmikuu 2008
- OFA, Othopedic Foundation for Animals -järjestön www-sivusto <<http://www.offa.org/stats.html>>

Julkaisut:

- Apua minulla on mäyräkoira -kansio. Suomen Mäyräkoiraliitto, uusittu painos, 2006
- Ball MU, McGuire JA, Swaim SF, Hoerlain BF: Patterns of occurrence of disk disease among registered Dachshunds. JAVMA 1982
- Suomalainen koirakirja, toim. Matti Nurminen & Saki Paatsama, Otava, Helsinki 1972, sivut 176–200: Börje Ehnbergin artikkeli mäyräkoirista.
- Engelmann, Fritz: Der Dachshund, Neumann 1924
- Finska Taxklubbens publikation Nr.1/1952
- Gordon, Ann The Dachshund, 2000
- Hackmann, G. W. När seklet var ungt. 1952
- Haikka, Sari: Koiran kotilääkäri, Gummerus Kustannus OY 1995
- Kalling, Märten Taxen i Sverige. 1949
- Lampero Markku: Uusi suomalainen mäyräkoirakirja, KR-Kirjat Oy 1993
- Mäyräkoiramme – våra taxar 2/1997, SML:n 50-vuotisjuhla-julkaisu
- Saksan mäyräkoiraliiton (DTK) 100-vuotisjuhla-julkaisu Ein Blick zurück 1888
- Schmidt-Duisberg, Kurt, Tax, 2007
- Suomen Mäyräkoiraliiton Erikoiskantakirjat I –VII
- Suomen Mäyräkoiraliiton vuosikirjat 1988–2006
- Svenska Taxklubben 100 år. Jubileumsskrift
- Söderberg, Brita: Taxlexikon. 1965
- Wikström, Birgitta: Koiran sairaudet, Tammi 1995

9 – Liitteet

- 9.1 Rotumääritelmä
- 9.2 Mäyräkoirien sairaudet
- 9.3 Mäyräkoirien rekisteröintiohje
- 9.4 Jalostustoimikunnan tehtävät ja työnjako
- 9.5 Jalostus-/jälkeläistarkastusten järjestäminen
- 9.6 Jalostusohjesääntö

Kuvat:

Gunilla Andersson
Sami Erkkilä
Minna Hynninen
Inka Kuisma
Kristina Lundström-Björk
Maarit Saastamoinen
Elina Videman